cu mintea slabă. Nu, nicĭ decum, ferescă-ne Domnul de asemenea „ḑicaniă“ că-cĭ prin ea ne-am ocări pre noĭ însine maĭ nainte de toţĭ ceilalţĭ. Să trecem dar pe d'asupra acestuĭ incident, cum ar ḑice diplomaţiĭ, şi să spunem că Popîrţă, pentru a sĕ scăpa de plata acelor 10,000 de fiorinĭ, sĕ hotărî, să declare dinaintea unor martorĭ aduşĭ anume, că voiesce să ia de nevastă pe Victoriă, că-cĭ atât era de convins, că fata nu va voi nicĭ decum, şi că prin nevoinţa eĭ va fi scutit de ver-ce datoriă séŭ obligament cătră ea, încât nu sĕ temu câtuş de puţin de acest pas.

Ér istoria cu Todora séŭ maĭ bine ḑis cestiunea Todorana nu o putu tranşa atât de lesne. Nu i maĭ eşea nicĭ un moment din cap. Acum după ce sĕ scia om cu stare frumósă, nu i maĭ venia nicĭ decum să 'şĭ dea restul vieţeĭ séle în voia uneĭ vĕduve cu patru fete şi douĭ feciorĭ. — Apoĭ să mai gândia că în ver-ce cas, maĭ cu sémă însĕ cu privire la Victoria ar fi bine să se scape de îndatorirea sa cătră Todora.

Victoria, — îş ḑicea el, — învĕţată fiind de mumă-sa, s'ar putea preface că să învoiesce cu propunerea mea, şi ar putea ḑice că mĕ ia de bărbat. Ba ce preface, póte că la vederea mea, i va veni cu tot adênsul poftă să se mărite cu mine şi cu miile mele, maĭ sciĭ! (Observaţĭ, iubiţilor lectorĭ, că chiar şi un Popîrţă tot să maĭ încrede în atracţiunea înfăţoşăreĭ séle, ér observând acésta, nu vĕ maĭ miraţĭ de slăbiciunele femeilor, carĭ cred tóte, că bărbaţiĭ nu sunt în stare de a le resista).

Maĭ sciĭ, — ḑise Popîrţă, — ér atuncĭ ar fi rĕŭ pentru mine, că-cĭ atuncĭ aşĭ risica, să plătesc Todoreĭ 20,000 — trebue dar, să mĕ desfac cu ver-ce preţ de ea.

Însĕ cum să se scape, cum să rupă lanţul?

Tecstul actuluĭ, care 'l lega, era prea lămurit, nu coprindea nicĭ un „doar“ nicĭ un póte; aşa i să părea cel puţin luĭ Popîrţă, care părăsind pe Uţa, şi eşind din casă pe uliţă, făcuse reflecsiunele, ce v'am înşirat aicĭ, şi ajunsese acum de scosese din posunar o hârtiă coprinḑênd copia de pe afurisitul act, o copiă pe care i o dase, după cererea sa, grefierul notaruluĭ.

Popîrţă ţinênd acéstă copiă în mână sĕ trudea să-ĭ tîlcuéscă fiă-care cuvênt, după tóte înţelesurile putincióse.

În zadar cetise însĕ tóte cuvintele unul câte unul, apoĭ luând ér frasă de frasă, şi în fine coprinsul întreg, în zadar ḑicem, că-cĭ resultatul studiuluĭ sĕŭ nu sĕ putu schimba nicĭ decum. El rĕmase tot unul şi acelaşĭ, séŭ maĭ bine ḑis rĕmase: unul séŭ altul; adică unul: să ia pe Todora de sociă, séŭ altul: să-ĭ numere fior. 20,000.

În fine obosêndu-sĕ de atâta trudă deşértă, sĕ hotărâ, a maĭ întreba şi pe alt cine-va de părerea sa, a întreba pe un om deprins cu tîlcuirea înscrisurilor, cu alte cuvinte sĕ decise a sĕ duce la un advocat.

Pe când Uţa, pentru ca să nu dea de ver-o belea prin întărdierea eĭ, grăbea să ducă testamentul la tribunal, pe atuncĭ Popîrţă întreba prin oraş de cel maĭ renumit advocat, şi i sĕ spuse din tóte părţile ca advocat maĭ priceput ca Moise Capiu nu sĕ află în tot Bidinescĭ, ba nicĭ chiar în tótă ţéra Unguruluĭ şi a Némţuluĭ.

Să hotărâ dar să se ducă la Moise Capiu.

Întrebările séle după cel maĭ bun advocat nu rĕmaseră însĕ nebăgate în sémă, şi prin urmare nicĭ întrarea sa la Capiu nu fu trecută cu vederea de Bidinescenĭ.

Uţa aflâ de acéstă întêmplare la întórcerea eĭ dela Tribunal, şi să opri în apropierea caselor advocatuluĭ Moise Capiu, ca să pîndéscă eşirea luĭ Popîrţă.

Cocóna Zosima, care după cum scim, să interesa de tóte, aflâ şi ea, de pasul luĭ Popîrţă şi trimise după Todora să vină la ea, pentru ca să se sfătuiéscă cu dênsa asupra pricineĭ, care-l va fi îndemnat pe Popîrţă a face acest pas alărmător.

Aflase întregiĭ Bidinescĭ, şi întregiĭ Bidinescĭ se puseseră la pîndă.

Între ceĭ curioşĭ era şi primul giuvaergiu al Bidinescilor Tomiţa. Vom vedea maĭ tărdiŭ din care pricină.

VIII.

Am avut deja onórea de a vorbi despre advocatul Moise Capiu, ba chiar de a 'l vedia funcţionând când cu ocasiunea nedumeririeĭ Hagiuluĭ, adică când îl chiemase Hagiul ca să-l întrebe de pricina sa cu Victoria şi cu logodnicul eĭ, o pricină de altmintrea fórte uşură, dar încurcată în creeriĭ Hagiuluĭ prin procesul Lambertini.

Cu aceea ocasiune vĕ spusesem, că vom avea prilegiŭ pentru a ne împrĭetini maĭ de aprópe cu acest bărbat renumit şi talentat.

Étă pomenitul prilegiŭ pus la îndemâna nóstră, să ne profităm decĭ de el şi să întrăm şi noĭ în cancelaria Domnieĭ-séle, dar nu totodată cu Ghiţă Popîrţă ci cu ver o câte-va momente înaintea luĭ, ca până la venirea luĭ, să avem vreme să facem maĭ de aprópe cunoscinţa luĭ Moise Capiu.

Étă-ne faţă 'n faţă cu el

Moise Capiu are o vêrstă ca de ver o 50 de anĭ, este mic de stat şi bărbos, adică cu mustăţĭ spîrliţĭ şi cu barba stufósă, nepĭeptă-

nată, căruntă, lungă și murdară. Ochiĭ i sunt roșiĭ și slăbițĭ de multă cetire prin cărțĭ cu litere micĭ și prin odăiĭ cu aerul plin de fum. Atât iĭ sunt ochiĭ de slabĭ încât, făr de ochelarĭ, maĭ că nu póte vedia nimic.

Holteiu fiind și trăind pentru interesul sciințeĭ séle, nu avea timp să se îngrijéscă de trebuințele trupuluĭ sĕŭ, maĭ cu sémă cât în privința învestmêntăreĭ. D'aicĭ resulta că îmbrăcămintea sa era din cele maĭ neîngrijite, ba am putea chiar ḑice, că era din cele maĭ murdare.

În cancelariă la el domina o desordine complectă, o desordine în care numaĭ el singur era în stare să se orienteze și să lucreze fără de a șĭ pĭerde răbdarea.

Alte ființe cu firea omenéscă nu puteaŭ nicĭ decum săvêrși asemenea minunĭ, și d'aceia Moise Capiu, pe fiă-care moment, era silit să-șĭ schimbe pe scriitoriĭ sĕĭ, séŭ maĭ bine ḑis era silit a căuta alțĭ scriitorĭ în locul acelora, care 'l părăseaŭ. Câte-odată sĕ întêmpla de rĕmânea multă vreme fără nicĭ un ajutor în cancelariă. La asemenea ocasiunĭ, Capiu de trébă multă, numaĭ scia unde i stă capul.

Și de astă-dată să afla togmaĭ în o atare epocă.

Ghiță Popîrță întrând la dênsul îl găsi decĭ singur. Era la o masă ocupat cu redactarea uneĭ óre-care piese și tare cufundat în lucrarea sa, că-cĭ cu tot sgomotul ce făcu Popîrță, deschiḑênd ușa și înaintând spre el, Capiu nicĭ nu sĕ mișcâ pe scaunul sĕŭ, ba nicĭ nu ridicâ ochiĭ sĕĭ de pe hârtia pe care arunca cu condeiul sĕŭ șirurĭ dese de litere diforme.

V'am spus că Moise Capiu era togmaĭ fără scriitor, adică era în o epocă în care nu scia unde i stă capul. Una la mână, acum trebue să vĕ maĭ spunem că era și tare „distras" de fire. Étă un cuvênt modern adică, furat din vocabularul frances, cu tóte că îm promisesem să mĕ feresc de asemenea furtișag, dar în acest cas n'am avut încătrăŭ, a trebuit să mĕ împrumut dela Francezĭ, că-cĭ în limba nóstră cea vechiă nu să găsesce nicĭ un cuvênt, care sĕ ḑică apriat aceea ce ḑice acésta espresiune luată dela Francezĭ. Să vede tréba, că însușĭ lucrul esprimat prin acel cuvênt ne-a venit cu moda dela alțiĭ, de vreme ce moșilor, strămoșilor nostri le a lipsit până și cuvêntul pentru acel lucru. „Ululuit", „pĭerdut în gândurĭ" aceste cuvinte nu însémnă togmaĭ ceia ce va să ḑică cuvêntul distras, dar vine cam pe acolo, și nu ne maĭ batem capul cu definițiunĭ fiind-că ni să va esplica maĭ bine prin esemplul ce ni'l va da numaĭ decât advocatul Moise Capiu, care era distras în tótă puterea cuvêntuluĭ.

Ghiţă Popîrţă la întrarea sa în cancelaria advocatuluĭ nu scia nimic despre distracţiunea luĭ.

El, adică Popîrţă, fu tare impresionat de importanţa lucrăreĭ cu care era ocupat Moise în acel moment, de vreme ce aceea importanţa nu i permise a sĕ uita la dênsul.

Popîrţă tuşi una cu sgomot.

La acest vuet Moise Capiu ridicâ ochiĭ spre Popîrţă şi ḑise:

— Aşa dară susţiĭ cu tot-adênsul, că în momentul când aĭ dat cu sĕcurea de aĭ omorît pe Stan nu te-a putut vedia nimenĭ? —

Popîrţă la acéstă interpelaţiune, creḑu că are de a face cu un nebun, însĕ era tare înşelat. Moise Capiu nu era nicĭ decum nebun ci era numaĭ distras, după cum am apucat de a vĕ spune, ér în distracţiunea sa luase pe Ghiţă Popîrţă de un client al sĕŭ, de un ucigaş pe care avea să-l apere de spânḑurătóre. Moise Capiu în distracţiunea sa sĕ credea încă tot în chilia temniţeĭ în care avuse o întrevorbire cu pomenitul ucigaş.

Ghiţă Popîrţă necunoscênd nicĭ cusurul advocatuluĭ, nicĭ clientela sa, rĕmase uimit.

Moise Capiu în procsimul moment uitase şi de întrerupere şi de întrebare şi voĭ să-şĭ continueze lucrarea.

Pentru a vorbi luĭ Popîrţă, advocatul lăsase din gură ţigara din care fuma, ér din mână condeiul cu care scria, şi le pusese pe amêndóuĕ adică atât ţigara cât şi condeiul pe amêndóuĕ le pusese dar dinaintea sa pe masă.

Acum, érăşĭ în distracţiunea sa, în loc de a înmuia condeiul în călimar şi a pune ţigara în gură, înmuiâ ţigara în călimar, o greşală pe care nu o observâ nicĭ decum, dar urmând deandósele înainte, adică voind să fumeze şi punênd spre acest sfĕrşit condeiul şi încă cu vêrful în gură, atuncĭ sĕ trezi puţin şi începu să scuipe cernéla cu care îşĭ umpluse tótă gura.

Acéstă ululuéla fu favoribilă luĭ Ghiţă Popîrţă, care, cu tótă nedumerirea sa trebui să rîḑă cu hohot când vĕḑu strania greşélă, ce făcuse advocatul în distracţiunea sa. Ḑicem că ululuéla fu favorabilă luĭ Ghiţă Popîrţă, că-cĭ Moise Capiu scuipând prin odaiă să ciocni de Ghiţă, în urma căreĭ ciocnirĭ îl şi băgâ de sémă, ér băgându-l de sémă îşĭ ceru de ertare atât pentru ciocnire cât şi pentru neatenţiunea sa şi îl întrébă de natura pricineĭ, care 'l adusese în cancelaria sa.

Popîrţă se grăbi a i lămuri pricina pe care o scim, întrebându-l décă nu i ar putea recomanda ver un miḑloc de scăpare din legăturile în carĭ 'l pusese acel act făcut cu Todora dinaintea notaruluĭ.

Moise Capiu în tótă vremea cât vorbi Popîrţă îl ascultă în deplină tăcere, jucându-se cu mustăţile séle pe care le băgase în gură, şi pe care le sugea acum din resputerĭ. Icĭ p'aci era să le aprindă cu un chibrit, credênd în adînca sa ululuélă, că suge la o ţigară stinsă, că-cĭ mustăţile séle fusese în destulă atingere cu fum de tutun, pentru a prinde gustul uneĭ ţigărĭ.

Popîrţă la vederea acesteĭ nóueĭ distracţiunĭ a advocatuluĭ începu să dispere, dar cu nedrept că-cĭ Moise Capiu îl ascultase cu atenţiune, şi după ce îşĭ isprăvise Popîrţă vorba şi îl ferise pe Capiu de aşĭ aprinde mustaţa, acest din urmă începu să rîdă, dicênd:

— Décă în tóte dilele aşĭ avea să desleg probleme tot atât de uşóre, precum este cea care mĭ o punĭ Domnia-ta, apoĭ atuncĭ m'aş lăpăda de advocaţiă, lăsând pe fiul frateluĭ meŭ cel maĭ mic, pe cel de dece anĭ, să-şĭ bată capul cu asemenea cestiunĭ, fără nicĭ o témă că 'ş îl va sparge ver odată cu tótă frăgedimea sa. —

— Ce comediă va fi şi acéstă — îşĭ dise Popîrţă în sine — seriositate să fiă, batjocură să fiă séŭ ululuélă? El vorbesce de uşurinţă, pe când eŭ nu sciu în ce chip să es cu faţa cinstită, din acéstă încurcătură, maĭ amară decât.....

Popîrţă nu avu rĕgaz pentru a 'şĭ sfĕrşi comparaţiunea sa, că-cĭ vorbele luĭ Moise Capiu i prefăcură tóte meditaţiunele în o bucuriă nebună.

— § 45 din codul civil, — aceste fură vorbele advocatuluĭ — étă-l cum sună — la aceste cuvinte Capiu întinse mâna şi scóse dintr'o grămadă de acte, hârtiĭ şi cărţĭ un volum gros, pe care 'l deschise cetind din el disposiţiunea următóră.

„O promisiune de căsĕtoriă, séŭ o promisiune prealabilă de a sĕ lua în căsĕtoriă, fiă dată séŭ primită sub ver ce condiţiunĭ, nu constitué nicĭ o consecinţă de drept, nicĭ pentru încheierea căsĕtorieĭ, nicĭ pentru prestarea care s'ar fi stipulat pentru casul de revocare."

— Cu alte cuvinte, — adause Moise, — contractul pe care l'aĭ făcut Domnia-ta cu cocóna Todora este nul dinaintea legeĭ pe baza acestuĭ § 45. Prin urmare, liber escĭ Domnule de a te însura în altă parte, fără ca să plătescĭ nicĭ un ban nimenuĭ, prin urmare nicĭ cocóneĭ Todoreĭ, cu tot înscrisul făcut de notar.

Aicĭ şi lectoriĭ vor fi de un gând cu Popîrţă, care simţi, că o deslegare maĭ complectă nu ar fi putut ascepta nicĭ măcar în vis de cum în realitate; ér împărtăşind acest gând cu Popîrţă vor înţelege nemărginita sa bucuriă.

Capiu după ce dede acéstă esplicare îmbucurătóre luĭ Popîrţă sĕ întórse érăşĭ spre masa sa şi credênd in distracţiunea sa, că a

dat cetire ver unuĭ act scris próspăt de mâna sa, vroi să pună nisip pe acel înscris, dar din nebăgare de sémă luâ în loc de ciripelnic, călimarul cu cernélă şi turnă tot cuprinsul sĕŭ pe volumul ce-l avea în mână. Acest volum neputênd sórbe tótă cernéla, lăsâ sĕ curgă prisosul pe pantaloniĭ luĭ Capiu, care sĕ împlură astfel cu cernélă. Capiu deveni furios la viderea petelor negriĭ pe pantaloniĭ sĕĭ, ér acéstă furiă sĕ traduse prin aruncătura codiceluĭ civil în facia luĭ Popîrță, care sĕ împlu şi el pe obraz făcêndu-se ca un „harap".

Capiu la vederea fețeĭ înegrite a clientuluĭ sĕŭ, sĕ puse sĕ rîḑă din tótă inima cerêndu-şĭ ertare de purtarea sa confusă şi ajutorându-l ca să se spele.

Popîrță după resultatul fericit ce avu întrevorbirea sa cu advocatul nu luâ în nume de rĕŭ purtarea sa, şi după ce sĕ curățise de urmele, carĭ i întipărise codul civil în fața sa, sĕ duse pe uşă afară lăsând pe Capiu în rîsul care 'l apucase.

Scim că pe stradă Popîrță era pîndit de o mulțime de ómenĭ între carĭ sĕ afla şi Uța, pe care o zări şi el şi cătră care alerga în grabă, strigând în gura mare.

— Ațĭ sfeclit-o cu răvaşul vostru, că-cĭ acel răvas, de şi făcut de notar, nu are nicĭ o putere dinaintea legeĭ după cum mĭ-a spus acum advocatul Moise Capiu. Prin urmare nicĭ nu mĕ voĭ căsĕtori cu Todora, ci voĭ lua pe Victoria Domnieĭ-tale. Ațĭ auḑit ómenĭ bunĭ, — ḑise adresându-se decĭ şi cătră giuvaergiul Tomiță, că-cĭ şi el era de față în aceea glótă — ațĭ auḑit ómenĭ bunĭ — ḑise dar Popîrță către norod, — că eŭ sunt gata a lua de nevastă pe pretinsa nepótă a jupâneseĭ Uța care însĕ este în adevĕr fiica acesteĭ jupănese, şi pórtă numele Victoria.

La acéstă declarațiune făcută anume în public de şiretul Popîrță, pentru ca la cas de lipsă, să aibă martorĭ pentru afirmatiunea sa, că el a fost gata a sĕ căsĕtori cu Victoria, la acéstă declarațiune cu totul neasceptată prin Bidinescĭ, sĕ ridică un murmur de mirare împregiur care merse crescênd din stradă 'n stradă şi împlu într'o clipă tot oraşul de vestea întêmplărilor neasceptate.

Uța recunoscênd ținta spre care căuta cu atâta adresa potrivnicul eĭ, o țintă, care nu era alta decât ruina eĭ séŭ maĭ bine ḑis a fie-si, deveni galbină de ciudă, şi nu fu în stare a ḑice nicĭ măcar „cîrc", dar chiar décă ar fi fost în stare a da ver un rĕspuns, Popîrță în acest moment nu l'ar fi putut auḑi, că-cĭ îl înhățase Tomița giuvaergiul, şi i vorbea şoptindu-ĭ la urechĭ, pentru ca să nu-l auḑă alțiĭ, dar i vorbea cu mare foc şi cu straşnică stăruință, după tótă aparință de ver un lucru însĕmnat şi neplăcut pentru giuvaergiŭ, ne-

isbutind însĕ, érăşĭ după aparinţă, pe lângă Popîrţă cu vorbele şi cu stăruinţele séle, că-cĭ de odată sĕ depărtâ luându-o de-a fuga în direcţiunea unde şedea Todora.

Popîrţa vĕḑêndu-se scăpat de Tomiţa giuvaergiul, sĕ întórse spre Uţa şi i ḑise cu ironie:

— Nu mĕ îndoiesc câtuş de puţin, că Victoria nu va sci să preţuiéscă cinstea ce i-o fac. Te rog dară, du-te şi spune-ĭ dorinţa mea şi adumĭ apoĭ rĕspunsul eĭ.

Cu aceste cuvinte el sĕ despărţi din miḑlocul curioşilor, lăsând pe Uţa încremenită, şi împresorată de câte femeĭ tóte, întrecêndu-se care de care să-ĭ urască într'un ceas bun.

Vĕḑênd însĕ femeile, că Uţa în loc să se arete voiósă şi fericită, devenise posomorîtă şi mută, începură să strige, că bucuria cea mare i ar fi luat minţile, şi făcură atâta gălăgiă încât Uţa, pentru a scăpa de acéstă litfă o lua de grabă spre casele unde şedea fiă-sa.

— Étă-o, că a luat câmpiĭ, — urla piaţa după ea — sĕrmana femeiă, vaĭ de ea şi de capul eĭ .... Ce va maĭ eşi din acésta?... Drăguţul de coconaş, cât este de bun, are o inimă ca pâinea cea móle! ....

Prin aceste şi alte strigăte să traducea în acest moment opiniunea publică, care după cum vedeţĭ, era indusă în mare eróre prin purtarea şi vorbele prefăcute ale unuĭ şiret, precum să întêmplă adese-orĭ nu numaĭ prin Bidinescĭ dar şi prin alte părţĭ ale lumeĭ, şi nu numaĭ în cestiunĭ private precum era cea de faţă, dar şi în cestiunĭ de mórte şi viéţă, de pace şi rĕsboiŭ, în cestiunĭ de salutea publică şi altele asemenea.

Dar să lăsăm astea, să lăsăm şi piaţa în framêntarea în care o adusese scena pe care ne-am încercat a v'o representa aicĭ, şi să vedem, ce efect produsese acéstă nóuă vîlvă asupra acelor persóne din naraţiunea nóstră, carĭ eraŭ atinse maĭ de aprópe prin hotărirea manifestată de Popîrţă.

Să ne ocupăm maĭ întâiŭ de Todora, care aflase numaĭ decât dela o prĭetină a eĭ, ce trecuse togmaĭ în acel moment în faţa aceluĭ loc, unde striga Popîrţă în gura mare, că cu tot răvaşul făcut dinaintea unuĭ notar, nu va lua pe Todora de nevastă, fiind-că acel răvaş era nul dinaintea legeĭ, aflase ḑicem dela acéstă prĭetină cele petrecută, că-cĭ ḑisa prĭetină venise iute de i spuse tóte.

Todora aflând despre acéstă scire înspaimêntătóre togmaĭ când venise, să o chĭeme la cocóna Zosima o luase iute la Domnia-eĭ împinsă ca din îmbold intern ca sĕ caute acolo un scut în contra furtuneĭ, ce sĕ ridicase d'asupra capuluĭ eĭ.

Todora venise dar la mătuşă-sa, la cocóna Zosimea, care şedea pe canapea ploată ca vaĭ de ea, adică ploată moralicesce, că-cĭ audise şi ea de strania purtare aluĭ Popîrţă, audise după cum sĕ esprimase Domnia-eĭ, de acéstă ocară şi sĕ supĕrase de mama foculuĭ nu numaĭ pe Ghiţă Popîrţă, dar şi pe lelea Uţa, rădăcina rĕuluĭ după pătrunderea Domnia-eĭ, ba sĕ supărase încă şi pe bĭata Todora, că-cĭ purtarea eĭ în acéstă împregiurare va fi fost „tóntă şi nepricepută" îşĭ dicea Domnia-eĭ.

— Bine-ţĭ este — cu aceste cuvinte întêmpina cocóna Zosima pe nepótă-sa Todora, — bine-ţĭ este, décă tu femeiă cóptă şi cu copiĭ te-aĭ luat după gura uneĭ jupănese. Poftim acum ruşinea şi ocara. Nu sciŭ cum de aĭ maĭ îndrăznit de te-aĭ arĕtat pe uliţă. —

— Mătuşică dragă, — sĕ rugâ Todora plângênd cu lacrimĭ, — eŭ am venit să găsesc puţină mângăiere pe lângă Domnia-ta, ér Domnia-ta în loc să mĕ mângăĭ, mĕ întêmpinĭ cu înfruntărĭ. —

Cocóna Zosima la aceste cuvinte ale nepóte-si şi la vederia lăcrimelor ce i roşia ochiĭ eĭ, să îndouişi şi dise:

— Trebue să-mĭ vĕrs necazul draga mea, dar cu acésta nu-ţĭ voiesc nicĭ un rĕŭ. Tacĭ şi nu maĭ plânge, că-cĭ va trece şi acéstă vîlvă. Sciĭ tu vorba nóstră care dice că: treĭ dile ţine tîrgul, apoĭ ér să sparge. —

— Mie nu-mĭ este de vîlvă, nu-mĭ pasă de vorbele ómenilor — observâ Todora stergêndu-şĭ lacrimile din ochĭ — cĭ mĭ este de sórtea mea, care acum a devenit fórte tristă. Cu logodna, cu una alta am chĭeltuit atât de mult, încât abia mĭ va ajunge preţul diamanticalelor, pe care mi le-a dăruit Popîrţă, pentru a plăti datoriile ce am făcut; ér după ce voĭ vinde şi diamanticalele, apoĭ ce sĕ va alege seraca de mine. —

Aicĭ cocóna Zosima simţind atentatul pornit în contra punguliţeĭ Domnia-eĭ, deveni érăşĭ supĕrată şi dise:

— Capul face, capul trage draga mea. Tu nu m'aĭ întrebat, eŭ nu-ţĭ am rĕspuns şi fiind-că nu-ţĭ am rĕspuns, nicĭ nu mĕ simt datóre de a lua asupra-mĭ rĕspunderea pentru faptele tale.

— Mătuşică dragă, — observâ acum Todora cam aprinsă şi dênsa de vorbele umilitóre ale cocóneĭ Zosima — nu dic că aşĭ refusa să primesc ajutorul pe care Domnia-ta aĭ bine-voi să ne daĭ, un asemenea refus nicĭ nu mĭ-ar fi permis, de vreme ce am să port grije pentru copiĭ meĭ. Eŭ dar aşĭ primi ajutorul ver de unde ar veni, cu atât maĭ bucuros dară din mâna Domnieĭ-tale. Cu tóte acestea să nu credĭ însĕ mătuşică dragă că eŭ am venit acum la Domnia-ta pentru ca să-ţĭ cer mila ....

Aicĭ Todora sĕ opri puţinel pentru ca în timpul tăcereĭ séle vorbele spuse să lucreze asupra sufletuluĭ mătuşe-si, şi să prepare astfel terenul pentru lovitura, pe care voia să aducă dênsa acum în aşa numita „filotomiă" a cocóneĭ bĕtrâne, o lovitură dela care Todora ascepta un efect salutar.

— N'am venit să-ţĭ cer alt nimic decât un sfat, — urmâ Todora după o mică pausă — ba nicĭ chiar acésta nu voĭ să-ţĭ cer fiind-că sfatul de care am trebuinţă, mĭ l'am dat eŭ însăşĭ, ci am venit numaĭ să te însciinţez de hotărîrea mea, pentru ca să nu audĭ dela alţiĭ, şi să te superĭ apoĭ érăşĭ pe mine.

Todora aicĭ érăşĭ tăcu puţin pentru a aţiţa curiositatea bĕtrâneĭ. Acéstă intenţiune a eĭ premeditată i să şi împlini, că-cĭ cocóna Zosima în intervalul de tăcere o întrebâ pe Todora:

— Ce hotărire aĭ luat, spune dar, décă aĭ venit anume pentru acésta la mine. —

— Să nu te superĭ însĕ, — adause Todora pentru a maĭ lungi vorba.

— Spuĭ orĭ ba, — strigâ cocóna Zosima, care ca cocónă bogată ce era nu prea scia să-şĭ înfrîne răbdarea. —

— Étă că-ţĭ spun dragă tuşică, nu te supĕra, — sĕ grăbi Todora a domoli arţagul cocóneĭ. — Îndată cum am audit despre mîrşăvia luĭ Popîrţă nu am avut alt gând decât unicul, că acum nu maĭ am din ce trăi. În urma acestuĭ gând destul de amar, m'am hotărit a vinde tóte sculele şi maĭ cu sémă pe acelea pe care mi le-aŭ dăruit Popîrţă, a-mĭ plăti tóte datoriele, apoĭ a-mĭ cumpĕra o maşină de cusut şi a lucră ....

— Pentru streinĭ, - o întrerupse aicĭ cocóna Zosima, care la aceste vorbe ale Todoreĭ, sărise de pe canapea, par că ar fi fost muşcată de un şarpe.

— Voĭ lucra numaĭ pentru Domnia-ta tuşico, — rĕspunse Todora cu un zîmbet ascuns, — numaĭ pentru Domnia-ta, décă te veĭ lega să-mĭ daĭ tot-déuna atât de lucru pentru ca să-mĭ pot hrani casa.

— Nu, nicĭ odată şi nicĭ decum, — protestâ cocóna Zosima învinsă de puterea trufieĭ, învinsă Domnia-eĭ, în a căreĭ suflet nu avea nicĭ o încăpere simţul de milosteniă, — nu sĕ póte, ca tu, nepóta Zosimeĭ, să te înjosescĭ pănă întru atâta, ca să muncescĭ pe banĭ. Maĭ bine mĕ leg să-ţĭ daŭ de tóte ce-ţĭ va trebui pentru hrana vieţeĭ vóstre.

Todora sĕ grăbi de a săruta mâna mătuşe-si. Sĕ grăbi din dóuĕ cause. Una pentru a-ĭ esprima recunoscinţa sa, alta însĕ pentru a-şĭ ascunde aerul triumfător, pe care nu şi-l putu suprima, vĕdênd că isteţia eĭ avu succesul asceptat.

Todora după acéstă isbindă repurtată asupra avariţieĭ mătuşe-si, era ca şi consolată de mîrşava purtare a mireluĭ sĕŭ Popîrţă. Ba décă ar fi avut acum regaz pentru a-şĭ analisa simţurile eĭ, maĭ că ar fi găsit, că acum poseda o maĭ mare porţiune de încredere şi de linisce în sînul eĭ, decât chiar atuncĭ după ce isbutise de a stórce dela Popîrţă iscălitura luĭ pe sciutul act.

Nu avu însĕ repausul necesar pentru a sĕ da la asemenea meditaţiunĭ, că-cĭ în acel moment să audi un vuet straşnic pe afară, şi de odată să deschise cu repediciune uşa odăi în care şedea, ér prin uşa sĕ aruncâ un noŭ personagiŭ togmaĭ în midlocul odăeĭ. Dicem sĕ aruncâ, că-cĭ noul sosit, care nu era altul decât giuvaergiul Tomiţa, nu întrase ca tótă lumea linişor şi cu cuviinţă, ci sărise între cocóne, cu o falcă 'n cer şi cu alta 'n pămênt, venind, cum am dice mâncând pămêntul togmaĭ aşa par' că ar fi fost gonit de cine-va, séŭ par' că ar fi alergat el după cine-va.

Cocóna Zosima nu fu' în stare nicĭ măcar să-şĭ togméscă gura a mânie, decum să-l întêmpine pe noul picat, cu un sfânt de perdaf, care i s'ar fi cuvenit pentru neomenia luĭ; nu putu să facă nicĭ una nicĭ alta, că-cĭ Tomiţă începu să răcnéscă ca un taor, care şĭ vede în fine favorita sa.

Étă-o, am găsit-o pe coconiţa. Dar' şi mĕ speriasem, că va fi fugit! —

— Săriţĭ, ajutor! — strigară amêndóuĕ cocóne ca din gura şarpeluĭ; credênd că Tomiţa înebunise şi făcêndu-li sĕ grózâ de el.

— Nu strigaţĭ aşa — dise acum Tomiţa, care după ce resuflase puţin îş venise în fire — nu strigaţĭ dragelor cocóne, că-cĭ nu vĕ fac nicĭ un rĕŭ, ş' apoĭ şi aşa nu vé aude nimenĭ, că-cĭ servitórele sunt acum la fôntână, unde şi petrec cu soldaţiĭ! —

— Nu escĭ nebun, nu escĭ de legat, — sbierâ acum cocóna Zosima.

— Nicĭ decum prea cinstită cocónă, — rĕspunse Tomiţa cam supĕrat.

— Apoĭ décă nu escĭ nebun, — adause cocóna Zosima, — cum de mi te aruncĭ în odaiă par' că te ar goni cu cânĭ, şi ne răcnescĭ în urechĭ, de ni aĭ luat audul.

— Erta-ţĭ-mĕ prea cinstită cocónă, décă n'am păstrat deplina cuviinţă dinaintea Domniilor-vóstre, — replicâ Tomiţa, — însĕ aflaţĭ, că frica de pagubă, mĕ cam scosese, cum am dice, din ţîţinĭ. Dar acum după ce am vĕdut pe coconiţa Todora, şi maĭ cu sémă aflându-o în adevĕr aicĭ la Domnia-vóstră, în togmaĭ după cum mi sĕ spusese de servitórele Domnia-eĭ, acasă la Domnia-eĭ, de unde vin acum de-a dreptul, — acum dic sunt pe deplin liniştit. —

— Ce fel de minunĭ ne spune acest om? — cu aceste cuvinte cocóna Zosima sĕ întórse spre nepótă-sa, asceptând din gura eĭ o esplicase óre-care despre purtarea şi vorbele în adevĕr destul de stranie ale giuvaergiuluĭ.

— Maĭ sciŭ şi eŭ, ce va fi apucat pe Kir Tomiţa, — rĕspunse Todora, care nu sĕ putu feri de un simţ neplăcut la vorbele din urmă ale giuvaergiuluĭ.

— Pe mine dragă coconiţă nu m'a apucat nimic, — declară Tomiţa, — nimic şi nimen! Cel puţin aşa cred eŭ, adică că nu mĕ va fi apucat încă nimen, de vreme ce nu veĭ fi prăpădit încă giuvaericalele mele? —

— Giuvaericalele Domnieĭ-tale, — întrebară de odată amêndóuĕ cocóne, că-cĭ amêndóuĕ sĕ gândiseră, şi cu tótă dreptatea, la acele giuvaericale, pe care Ghiţă Popîrţă le dăruise Todoreĭ, şi prin urmare nicĭ una dintre ele nu putea înţelege cu ce cuvênt îndrăsnise Tomiţa să numéscă pe acele giuvaericale ale luĭ, de vreme ce eraŭ ale Todoreĭ, bune dăruite eĭ de Popîrţă. Étă dar pentru ce întrebaseră amêndóuĕ, ca din o singură gură: Giuvaericalele Domnieĭ-tale? —

— Ale mele de bună-sémă — rĕspunse Todoriţa, — aŭ póte susţine cine-va că nu ar fi ale mele, de vreme ce nu mi s'aŭ plătit încă de nimenĭ, ba de vreme ce, după cum mĭ-a observat Domnul Ghiţă Popîrţă cu multă dreptate, nicĭ nu mi s'a cumpĕrat încă, că-cĭ ele aŭ fost trimise de mine la Dómna Todora, după provocaţiunea aceluĭ Domn, pentru ca să-şĭ alégă din ele. Eŭ însĕ nicĭ până 'n acest moment nu sciŭ, ce şĭ-a ales Dómna Todora. —

— Să-ţĭ spun dar acum, — replică Todora — mĭ-am ales tot?

— Décă ţĭ-aĭ ales tot — observă giuvaergiul, — apoĭ fă bine şi plătesce-mĕ.

— Să te plătesc eŭ? — vociferă Todora.

— Să te plătéscă ea, — sĕ resti cocóna Zosima către Tomiţa — cum îndrăznescĭ să facĭ acéstă cerere către nepóta mea, care nu ţĭ-a cerut acele scule şi nicĭ nu ţi-le va plăti. Du-te şi cereţĭ baniĭ dela acela, care le-a luat din prăvălia Domnieĭ-tale.

— De câte-orĭ să vĕ spun, — ripostă Tomiţa, — că Domnul Ghiţă nu voiesce să scie nimic de acest tîrg? —

— Trébă Domnieĭ-tale, — interiectă Todora.

— A mea ḑĕŭ, — afirmă Tomiţa, — şi încă aşa de bine a mea, încât mĕ voĭ duce la moment acasă la Domnia-ta, însĕ nu singur, ci cu un om dela judecată, pentru ca să-mĭ iaŭ înapoĭ sculele mele, pe care le aĭ oprit la Domnia-ta fără nicĭ un drept. —

Todora din furiósă ce fusese la auḑirea acesteĭ nóueĭ mîrşăviĭ,

care i venia tot dela fostul eĭ logodnic, acum la amerințarea giuvaergiuluĭ deveni speriată aducêndu-șĭ aminte, că o parte din acele scule le pusese zălog, și că negăsindu-se la ea, va da de ver o potcă urîtă. În spaima eĭ nu sciu ce să maĭ rĕspundă luĭ Popîrță.

Cocóna Zosima sĕ „plictisi" tare de acésta „daraveră" „anóstă". Îĭ venia „istericale". Cu tóte acestea, vĕḑênd pe nepótă-sa de odată mută, nu se putu răbda, să lase cuvêntul din urmă uneĭ fețe de bărbat și ḑise cătră Tomița.

— Ce? să te ducĭ la nepótă-mea acasă, și să-ĭ facĭ necinstea, de care spuĭ. Du-te maĭ bine la Popîrță și vorbesce-ĭ cu binele, cu rĕul, cum veĭ sci Domnia-ta, și veḑĭ dețĭ scóte baniĭ dela el. —

— Am fost cocónă dragă, — rĕspunse Tomița, care sĕ maĭ înmuiase puțin la vorba maĭ domólă a Zosimeĭ — am fost și am cerut baniĭ meĭ, el însĕ m'a rîs, și mĭ-a ḑis că el n'a cumpĕrat nimic dela mine, că el mĕ rugase numaĭ să trimit la Dómna Todora din giuvaerele mele cele maĭ scumpe și maĭ frumóse, pentru ca să-șĭ alégă Domnia-eĭ din ele după placul Domnia-eĭ. Mĭ-a maĭ ḑis, că el nicĭ odată nu mĭ ar fi pomenit, precum că ar fi el cumpĕrătorul acelor giuevaere. În adevĕr, așa a și fost, și fiind-că nu 'l pot apuca în nicĭ un chip pe Domnul Poptîrță, trebuesce, să apuc pe Dómna nepóta Domnieĭ-tale. Nu creḑ că vețĭ voi să furațĭ pe un bĭet creștin. —

La aceste din urmă cuvinte ale luĭ Tomița o apucâ pe cocóna Zosima un arțag atât de mare, încât înaintând cu un pas spre Tomița, i strigâ:

— Afară mojicule! Trimite-ne contul, și vom vedea, ce va fi cu cale. Rĕspuns eŭ pentru ceia ce-ți sĕ cuvine Domnieĭ-tale. —

Tomița ca om înțelept nu ḑise la aceste cuvinte alt nimic decât: „Sărut mânile" și avu grije de a să căra, pentru ca nu cum-va, cocóna Zosima luându-șĭ séma, să-șĭ întórcă cuvêntul.

Todora ducea acum o frică mare, ca nu cum-va să ceară mătușă-sa să véḑă sculele, pe care nu le-ar fi putut arĕta, din causa care o scim, adică fiind-că, cea maĭ mare parte din ele eraŭ puse zălog.

Cocóna Zosima era togmaĭ să facă acéstă cerere primejdiósă pentru nepótă-sa, când fu din noŭ întreruptă, însĕ nu de Tomița, care sĕ dusese, ci de lelea Uța, care fusese pe la fiă-sa, plânsese cât plânsese cu ea, și care venia acum, pentru ca să sĕ informeze, să se maĭ orienteze, să se sfătuiéscă, să véḑă décă nu maĭ este ver o puțintică nădejde de scăpare.

După cum scim nicĭ lelea Uța nu era togmaĭ bine vĕḑută de cocóna Zosima și prin urmare nu ne va prinde nicĭ o mirare aflând că la întrarea eĭ fu întêmpinată cu prea puțină bună-voința, din

partea cocónei Zosime, care după cum ne aducem aminte o numise pe lelea Uţa „rădăcina rĕuluĭ“.

Jupănésa era însĕ prea împovorată de grijĭ şi nu căuta la vorbele cu care fu primită la întrarea eĭ, ci întrerupse esclamaţiunele cocónei cu următórea apostrofare.

— Spuneţĭ-mĭ dragelor coconiţe, cum a fost cu putinţă ca să faceţĭ un înscris atât de rĕŭ, încât coconaşul Popîrţă să fiă 'n stare să-şĭ rîḑă de el. —

Acéstă întrebare atât de simplă nu sĭ-o făcuse pănă acum nicĭ una din cele dóuĕ cocóne, atât fusese de tărbăcite prin monstruosităţile a căreĭ victimă eraŭ să fiă ele.

— Bine ḑice jupănésa, — observâ prin urmare cocóna Zosima, uitând de-o cam dată de tóte celelalte şi ocupându-se acum esclusiv cu acéstă întrebare. — Să vede tréba că nu m'aĭ ascultat, séŭ nu aĭ făcut după cum ḑiseĭ, adică înscrisul ţĭ l'a făcut Popîrţă, ér nu un notar, după cum era vorba să se facă. —

— Ba notar l'a făcut, — rĕspunse Todora — şi nicĭ nu este nicĭ o greşélă în înscris, dar după cum mi s'a spus, un atare înscris după legĭ n'are nicĭ o putere, că-cĭ făgăduinţe de căsĕtoriă, să ḑice, că nu sĕ prind şi nicĭ făgăduinţele de despăgubire pentru neîmplinirea căsĕtorieĭ. —

— Aşa să fiă óre? — întrebâ cocóna Zosima?

— Aşa să ḑice, că i-ar fi ḑis luĭ Popîrţă vestitul advocat Moise Capiu, — rĕspunse Todora.

— Nu-mĭ vine să creḑ, — observâ lelea Uţa, — ceea ce scie Domnul Capiu, trebue că scie şi Domnul notarîş, prin urmare tot aşa v'ar fi spus şi Domnia-luĭ şi nu s'ar fi apucat să facă o carte fără putere de legămênt. Décă răvaşul este făcut în adevĕr de Domnul „notarîş“, apoĭ atuncĭ eŭ una nu-mĭ pĭerd nădejdea, după vorba ceia: aĭ carte, aĭ parte. —

— Fiă-ţĭ gura de aur lele Uţo, — i dori Todora

— Tot nu e atât de anostâ precum mi sĕ părea mie — îş mărturisi în sine cocóna Zosima.

— Bine că sciŭ acum apriat cum stă tréba, — ḑise acum lelea Uţa — mĕ voĭ sfătui şi eŭ cu un advocat. N'aveţĭ grije coconiţelor, décă este ver un miḑloc de scăpare, apoĭ ni-l va arĕta prĭetinul meŭ.

Todora aducêndu-şĭ acum aminte de pricina eĭ particulară, adică de pricina cu giuvaerele, să gândi, că ar fi bine să se sfătuiéscă şi ea cu un advocat, d'aceia întrebâ pe lelea Uţa de numele prĭetinuluĭ eĭ, care i numi după cum sĕ va fi asceptat de bună-sémă

fiă-care dintre lectorii noştri, décă în decursul diferitelor întêmplărî nu vor fi uitat cu totul de el, pe advocatul Orfănescu, logodnicul Victorieï.

IX.

De mult timp nu maï avurăm prilegiŭ, pentru ca să vorbim, séŭ maï bine ḑis, pentru ca să maï vedem de Victoria şi de ginerile eï, de advocatul Orfănescu.

De vorbit tot am maï vorbit, maï cu sémă de Victoria, icï colea în trécăt. Aşa vě spuserăm, că Victoria sě mutase dela mumă-sa, din casele Hagiuluï, ducêndu-sě la o prietină a leleï Uţă, vě maï spuserăm, că plânsese împreună cu mumă-sa. Pentru-ce însě? Adică nu întrebăm pentru ce vě spuserăm acésta ci pentru ce plânsese Victoria.

Vedeţï despre acéstă împrejurare avem de lipsă a vě vorbi maï pe larg.

Victoria de când sě mutase din casele Hagiuluï trăia într'o fericire desăvêrşită.

Trăia într'o fericire desăvêrşită şi totuşï plângea! Cum sě potrivesce aceste dóuě lucrurï? Aŭ věrsa ea lacrimï de fericire?

Nicï de cum! Acele lacrimï eraŭ prea amare.

Étă esplicarea acestuï fenomen.

Victoria era fericită până la un timp. Era fericită în tot timpul cât priimi pe iubitul eï Orfănescu, şi cât putu să se întreţine cu el în tainice şoptirï cu vorba şi cu simţul despre viitorul lor, pe care şi 'l închipuia cu cele maï încântătóre culorï, cu tóte că murise Hagiul şi nu i lăsase nimic, cu tóte că prin urmare imaginile eï de fericire nu eraŭ susţinute decât de încrederea eï în hărnicia luï Orfănescu.

Că-cï ea nu scia nimic de testamentul Hagiuluï şi prin urmare nu putea să sprijine planurile eï pe disposiţiunele atât de elastice din acel testament.

Décă ar fi avut sciinţă de acele disposiţiunï, de buna-séma s'ar fi simţit neliniscită, că-cï nimic nu muncesce pe omul maï rěŭ decât simţul de îndouiélă.

Uţa păstrase secretul nu numaï faţă cu Victoria dar şi faţă cu Orfănescu. Tăcuse nu numaï despre testament, ci, să înţelege, şi despre apucăturile eï, pe care le întrebuinţase pentru a lega pe Popîrţă.

În tot decursul timpuluï cât ţinu acéstă tăcere, Victoria gustând dulcéţa unuï amor încuviinţat de mumă-sa, dar împïedecat de o cam

dată de împregiurări esterne, Victoria legănată de dulcĭ speranţe, carĭ i presentaŭ încântătórea perspectivă a raiuluĭ pe pămênt, Victoria ḑicem era fericită cât ţinu tăcerea Uţeĭ, care tăcere însĕ luâ de odată şi făr de veste un sfĕrşit neasceptat.

Scim că Uţa merse în grabă la fiă-sa, atuncĭ când Popîrţă, eşind dela advocatul Capiu, care i spusese, că actul făcut cu Todora nu avea nicĭ o valóre, strigase în gura mare în miḑlocul pieţeĭ, că va lua pe Victoria de nevastă, atât scim; ér ceia ce ne putem închipui este, că Uţa în mîhnirea eĭ i spuse Victoriĭ tóte, dar tóte şi că Victoria aflând de atâta urgiă, care i bântuia norocul, începu să verse şiróie de lacrime amare.

— N'avem ce face, — ḑise Uţa cătră fiă-sa cu vocea tremurândă de emoţiune — trebue să te supuĭ adieteĭ reposatuluĭ, décă nu voiescĭ să rĕmânem pe drumurĭ ca vaĭ de noĭ! —

Victoria prea auḑise multe, astfel încât nu pricepuse amênuntul ci numaĭ atât, că pĭerduse miḑlócele pentru grabnica realisare a visurilor eĭ de aur, înţelesese că să amînase acéstă realisare, care era cu mult maĭ aprópe, precum ar fi îndrăznit să créḑă ea până acum, atât întrevĕḑuse sĕrmana fată, însĕ nicĭ un moment, până acum, nu sĕ temuse, că acéstă realisare va fi ameninţată în esecutarea eĭ.

Ultimele cuvinte ale mume-si i arătară însĕ prăpastia, cătră care era împinsă de destin. Spaima ce resimţi la acéstă pătrundere i seca de odată lacrimile.

— Ce vorbescĭ mamă dragă, — întrebâ ea acum, căutând cu ochiĭ speriaţĭ în faţa Uţeĭ, — eŭ să mĕ mărit după coconaşul Popîrţă.

Acéstă întrebare făcută după atâtea esplicărĭ i sĕ păru Uţeĭ atât de straniă încât pentru un moment creḑu că fiă-sa şĭ-ar fi pĭerdut minţile.

Ḑicem pentru un moment, că-cĭ îndată îşĭ recunoscu greşéla, vĕḑu, că Victoria ameţită de scirile asupritóre pe care i le comunicase, nu putu să pătrunză decât parte din ele.

— Aşa a vroit coconul Hagiŭ, — i rĕspunse decĭ, hotărîtă a lua esplicările érăşĭ dela început.

— Nu-ţĭ spusesem până acum nimic, fiind-că nu vroiam să te bag şi pe tine în chinurile neliniscei. Nu, că-cĭ sĕraca de mine, credeam că tóte sĕ vor petrece după cum creḑusem că le voĭ potrivi eŭ; dar vaĭ, tréba s'a întors pe dos, şi décă nu te veĭ învoi să te cununĭ cu coconaşul Popîrţă, apoĭ atuncĭ ḑĕŭ nu sciŭ, cum ne va maĭ fi traiul.

Aicĭ lelea Uţa sĕ apucâ de i spuse din noŭ tóte împregiurările.

Îĭ descoperì, că ea în adevĕr era fiica reposatuluĭ Hagiŭ. Îĭ arĕtâ că acesta pănă la sfĕrşitul sĕŭ stătuse la îndoiélă în ce mod să statornicésă fericirea eĭ. Îĭ spuse, cum şi ce fel hotărise cu testamentul, cum venise intru aceia Orfănescu şi cum prin buna sa purtare decisese în fine pe Hagiul, ca să-ĭ dea ceĭ 10,000 de fior. de zestre, şi cum maĭ apoĭ îndemnat prin afurisitul de proces Lambertini rĕspinse cererea luĭ Orfănescu şi făcu testamentul sciut, după care şi muri. Îĭ spuse şi descrise uneltirile eĭ făcute pentru a lega pe Popîrţă în altă parte şi i repetâ sfĕrşitul nefericit ce avu tótă ostenéla eĭ.

Victoria odată cu capul nu vroia sĕ scie nimic de Popîrţă, sĕ puse érăşĭ pe plânsete şi înduoşi şi pe lelea Uţa până întru atâta încât sĕ hotărî de a părăsi ideia funestă, venită eĭ numaĭ în estremitatea nevoinţeĭ, ideia de a-şĭ da pe fiă-sa după Popîrţă.

Cum părăsi acéstă ideiă sĕ puse lelea Uţa pe chibzuielĭ, în ce mod ar maĭ fi cu putinţă, pentru a scăpa aceea sumă, destinată fie-si de Hagiul, din ghiarele luĭ Popîrţă.

În urma acesteĭ chibzuelĭ o vĕḑurăm érăşĭ la muncă, o întîlnirăm la cocóna Zosima şi auḑirăm ce vorbise acolo şi cum maĭ prinse puţin la inimă, aflând că actul cel cu pricină era făcut de un notar.

Victoria cu tóte că înduoşise pe mumă-sa până întru atâta încât părăsise gândul de a o mărita după Popîrţă, totuş nu-şĭ putu redobêndi liniscea şi fericirea de maĭ nainte, că-cĭ o coprinsese chinul nedumerireĭ.

Sĕ temea bĭata copilă, că Orfănescu sĕ va scîrbi de dênsa, când va auḑi de pata cu care nascerea eĭ era mânjită, sĕ maĭ temea încă că o va dispreţui atât pe ea cât şi pe mumă-sa pentru pasurile pe care le făcuse acésta în interesul eĭ, cu atât maĭ vêrtos fiind-că aceste pasurĭ avură un sfĕrşit atât de prost.

Ascepta cu nerăbdare momentul în care să vorbéscă cu mirele eĭ ḑespre aceste lucrurĭ.

Orfănescu, ca tinĕr înamorat, sĕ profita de libertatea ce i să dase, şi vinea pe fiă-care ḑi să véḑă pe iubita sa.

El veni decĭ şi în séra aceleĭ ḑile memorabile în care să întêmplaseră evenimente estraordinare despre care v'am vorbit, veni adică şi în séra în care era atât de asceptat.

Inima Victorieĭ să sbătea cu o violenţă durerósă la vederea iubituluĭ eĭ, care astăḑĭ părea dispus tare bine, că-cĭ faţa i ridea de o mulţămire adâncă.

Orfănescu atât era de preocupat de simţirile séle, încât nicĭ nu observâ strania disposiţiune a Victorieĭ.

— Bună séra dragă, bună séra. Astăḑĭ musa mĭ-a fost favorabilă,

— esclamă Orfănescu, care ca toţĭ ómeniĭ maĭ superiorĭ, avea şi el o predilecţiune, dar o predilecţiune cam desconsiderată de restul omenireĭ, că-cĭ era predilecţiunea poesieĭ. Cu tótă desconsideraţiunea în care devenise acéstă artă divină printre Bidinescenĭ, carĭ nu maĭ ţineaŭ decât la poesiĭ în limbĭ streine, séŭ cel mult la lira cântăreţuluĭ „ginteĭ latine", Orfănescu totuşĭ resimţea o mare satisfacţiune sufletéscă, când i eşea după plac ver o poesiă.

Vĕdĕnd însĕ că pe lângă ómeniĭ de rĕnd, cum numea el pe concetăţeniĭ seĭ, poesiile séle nu aveaŭ nicĭ o trecere, dela o vreme încóce, nicĭ nu sĕ maĭ încerca a le cere opiniunea lor, ci sĕ mulţămea cu lauda, care curgea cu profusiune de pe buzele Victorieĭ séle.

Setos şi în astă séră de acéstă dulce recompusă pentru musa sa, credu că va face Victorieĭ şi de astă-dată aceiaşĭ plăcere, pe care i o făcea şi de altă-dată prin cetirea próspetelor séle versurĭ, scóse decĭ o cólă de hârtiă şi sĕ puse a declama următórea poesiă:

Amar.

Când viscolul mĕ ia la gónă,
    Când toţĭ din giur m'aŭ părăsit,
Când a noroculuĭ icónă
    Cu negru vĕl s'a invĕlit.

Atuncĭ mĕ plec, staŭ în tăcere,
    Rĕmân cu totul amuţit,
Şi nicĭ că caut mângăiere,
    Şi nu arăt că-am suferit.

Când însĕ sórtea-mĭ vrea de bine,
    Când toţĭ din giur mĕ pizmuesc,
Când tóte după plac îmĭ vine:
    Atuncĭ mĕ plâng şi mĕ bocesc.

Vaĭ, mamă, mamă tu n'aĭ parte,
    Ca să mĕ veḑĭ cinstit, slăvit,
Că-cĭ nemilósa, cruda mórte
    De lângă mine te-a răpit.

La sfĕrşitul acesteĭ poesiĭ, Orfănescu priivind spre Victoria, observă în ochiĭ eĭ o adîncă tristeţiă. El o atribui însĕ efectuluĭ ce produse poesia sa asupra sufletuluĭ eĭ. Măgulit de acest strălucit succes al talentuluĭ sĕŭ poetic, declamă încă următórele versurĭ întitulate:

Ḑi de Maiŭ.

Noriĭ deşĭ sĕ risipiră
Ceaţa rece a perit,
Sórele cu strălucire
Văĭ şi munţĭ a 'mpodobit!

Stâncele sunt daurite,
Arboriĭ sunt plinĭ de florĭ,
Pajistele-sŭ primenite
Şi flĕcăiĭ plinĭ de dor.

Ah, e vremea mugurilor,
Prima ḑi din dulce Maiŭ,
E prilegiul dragostelor
E chiar pămĕntescul raĭ!

Fericire, încântare,
Nu sciŭ, nu cum să maĭ ḑic,
Decĭ rĕmân în admirare
Şi nu ḑic nimic, nimic.

Victoria şi după auḑirea acestor rime de amor rĕmase tot atât de tristă ca şi maĭ nainte. Orfănescu observând acésta îşĭ ḑise în sine, că după auḑirea ultimeĭ séle poesiĭ, lucrate după un poet german, va trebui să i suriḑă faţa iubiteĭ séle, decĭ sĕ grăbi a declama şi versurile aceste întitulate.

Veselia.

Nu, veselia nu-ĭ pĭerdută
Ver unde staĭ trebe s'o veḑĭ,
Şi fiă-ţĭ sórtea cât de crudă
În fericire aĭ să creḑĭ.

Ah, cât e de frumos pământul,
Şi demn pe el ca să petrecĭ!
Déŭ, până te va lua mormêntul
Prin lume vesel tot să mergĭ.

Însĕ vĕḑênd că nicĭ acum nu i sĕ înserină fruntea o întrebă cu îngrijire.

— Ce aĭ draga mea, de escĭ atât de tristă.

— Ah iubitule, ah dragă Alecsandre, — rĕspunse Victoria îmbrăţeşându-l, cu ochiĭ plinĭ de lacrime, — cum să-ţĭ spun, şi cu ce să încep.

— Pentru Dumneḑeŭ ce s'a întêmplat, — esclamă Alesandru atât de tulburat de aceste cuvinte ale Victorieĭ, încât nu maĭ avu grije de cóla cu poesiĭ, că-cĭ o lăsă se cadă jos pe podinĭ.

— Fericirea nóstră este ameninţată!

— Din ce parte?

— Din partea unuĭ mort, din partea reposatuluĭ Hagiŭ, din partea ..... tătăluĭ meŭ, că-cĭ află ceia ce nu-ţĭ pot ascunde .... Hagiul mĭ-a fost tată!

— Am sciut draga mea!

— Tu aĭ sciut şi eŭ nu am aflat decât astăḑĭ?

— Am sciut că-cĭ mumă-ta s'a simţit datóre de a mi sĕ mărturisi, încă pe atuncĭ, pe când nu te peţisem formal. —

— Slavă Domnuluĭ, — esclamâ Victoria plină de bucuriă, — acum nu mĕ maĭ tem de nimic. —

— Dar de ce te-aĭ temut până acum? —

— M'am temut maĭ cu sémă de dispreţul teŭ. — Orfănescu ca om de o cultură maĭ înaltă nu putea înculpa pe nevinovatul fruct al pĕcatuluĭ părintesc. Nascerea nelegitimă a Victorieĭ după părerea sa nu trebuia să înfluinţeze în nicĭ o privinţă asupra posiţiuneĭ eĭ sociale, cu tóte acestea totuşĭ nu i plăcea să atingă în conversaţiune acéstă — plagă durerósa, trebue să dicem, — nu i plăcea să vorbéscă de nascerea Victorieĭ.

El căuta dar a întórce vorba spre alte lucrurĭ séŭ cel puţin a abate pe Victoria de pe calea reflecsiunelor pe care apucase. În ecsecutarea acesteĭ stăruinţe dise decĭ.

— Cum de aĭ aflat togmaĭ astădĭ despre aceste lucrurĭ, şi cine ţĭ-a spus? —

— Mĭ-a spus mama! —

— Din care prilegiŭ? —

Victoria era togmaĭ gata de a espune iubituluĭ eĭ şirul întêmplărilor, aşa precum îl cunóscem şi noĭ, când étă că sosi lelea Uţa, care venia dela cocóna Zosima, căutând anume pe Orfănescu.

Uţa i luâ fie-si cuvêntul din gură şi i espuse ea tótă situaţiunea.

— Nu este aşa, că am dreptate? — adause ea in fine. — O carte făcută de notariş, nu póte fi o hârtiă mânjită, ci trebue să-şĭ aibă óre care preţ, astfel încât tot va trebui să-şĭ ţină în cele din urmă coconaşul Ghiţă făgăduinţa sa şi să ia pe coconiţa Todora de nevastă.

— În adevĕr, — observâ Orfănescu, — trebue să recunosc că aĭ tótă dreptatea, prin urmare trebue să dic şi eŭ că Domnia-ta, că un notar nu póte face lucru de nimic! Dar apoĭ întorcêndu-mĕ érăşĭ, vĕd că şi colegul meŭ Moise Capiu nu este greşit, că-cĭ este în adevĕr un paragraf şi anume cel al 45-lea din codul nostru civil, care sună togmaĭ cum spunea coconaşul Popîrţă.

— Aşa sunteţĭ Domnia-vóstră cu toţĭ Domnilor procatorĭ, — dise acum Uţa cu amărăciune, — dinaintea Domniilor-vóstre toţĭ aŭ dreptate, întórceţĭ lucrurile după cum vreţĭ şi în sfĕrşit le aşedaţĭ tot-déuna astfel, încât nu rĕmâne asuprit decât cel cu dreptatea! —

— Mamă dragă ce staĭ de vorbescĭ, — cu aceste cuvinte sĕ încercâ Victoria a domoli necazul Uţeĭ.

— Las' să spună, — dise Orfănescu zîmbind, — că-cĭ dĕŭ nu spune togmaĭ rĕŭ. Am avut şi eŭ în pracsa mea, cu tóte că este

cam scurtă, destule casurĭ, unde cel cu dreptatea a rĕmas asuprit şi a eşit pe de-a supra viclénul; dar nu din pricina judecătorilor, nicĭ din greşéla legilor séŭ apoĭ din rĕutatea advocaţilor, cum i place lumeĭ să dică în asemenea casurĭ, nu, ci din nepriceperea părţilor, care sĕ încurc în judecăţĭ din necunoscinţa legilor, şi fiind apoĭ încurcaţĭ, greŭ i maĭ descurcĭ fără pagubă, la care, ce i drept, contribuesce şi tagma nóstră a advocaţilor câte puţin. —

— Să nu batem câmpiĭ, Domnule Alecsandre, — adause Uţa. — Voiesc să dic, să nu părăsim pricina nóstră..... Dicĭ, că nicĭ Domnieĭ-tale nu-ţĭ vine să credĭ, că un înscris făcut de notariş să fiă rĕŭ şi fără preţ. Ca să ne dumerim pe deplin, cred că ar fi maĭ bine să întrebăm pe Domnul notariş, ce a făcut şi cum a făcut şi décă în adevĕr a greşit séŭ nu.

— Bine dicĭ mamă, — afirmâ Orfănescu, — îl voĭ întreba eŭ, décă la facerea aceluĭ act nu şĭ-a adus aminte de §-ul 45 din codul nostru civil, séŭ décă va fi avut alt-ceva în vedere .... dar staţĭ puţin, mĭ-a venit o ideiă. —

— Ce ideiă?

În loc de a rĕspunde Orfănescu făcu şi el o întrebare, dicênd:

— De unde este Domnul Ghiţă Popîrţă?

— Din Galaţĭ.

— Născut acolo?

— Născut acolo! — rĕspunse Uţa.

— Dar părinţiĭ! —

— Tată-sĕŭ a fost moldovén, ér mumă-sa Bidinescónă, sora reposatuluĭ coconaş. —

— Atuncĭ numaĭ avem pentru ce să întrebăm pe notarul, că-cĭ acum sciŭ şi fără d'aceia, ce să fac.

Nicĭ Uţa dar nicĭ Victoria nu putură înţelege unde voia să bată Orfănescu cu aceste cuvinte.

— Ce sciĭ să facĭ, dragă, — întrebâ prin urmare Victoria.

— Bine este, rĕŭ este pentru noĭ ceia ce sciĭ Domnia-ta, — complectâ Uţa întrebarea fie-si.

— Maĭ încape întrebare, — rĕspunse Orfănescu, — este bine pentru noĭ, adică Domnul Popîrţă după ideia mea este legat prin acel act. —

— Spune-ne şi nóuă ideia ta, — sĕ rugâ Victoria.

— Dumereşte-ne şi pe noĭ, — adause Uţa.

— Tréba este cam încurcată, este cum am dice cestiune de drept séŭ cum diceţĭ Domnia-vóstră pricina de procator, — cu tóte astea mĕ voĭ încerca să vĕ lămuresc pre cât îm va sta prin putinţă.

— Nu suntem togmaĭ atât de nepricepute, pentru ca să nu înţelegem şi un lucru maĭ încurcat, — observâ Victoria iritată puţin prin reserva luĭ Orfănescu.

— Sciŭ prea bine că nu sunteţĭ nepricepute, — să grăbi a protesta Orfănescu, — eŭ nu m'am îndoit nicĭ decum de inteliginţa Domniilor-vóstre, ci numaĭ de capacitatea mea, că-cĭ nu sciŭ déeă voĭ fi în stare pentru a vĕ esplica lucrul în un mod plăcut. —

— Spune tu numaĭ dragă cum te va lua gura, — însistâ Victoria. — Chiar déeă espunerea ta nu ar fi brilantă, ceia ce nu-mĭ vine însĕ a crede, chiar şi în atare cas te vom asculta cu luare aminte, că-cĭ obiectul în sine este fórte interesant pentru noĭ —

— Să vĕ spun dară, — rĕspunse Orfănescu, care la complimentul ce i făcuse Victoria dicênd, că nu sĕ îndoiesce de talentul sĕŭ, sĕ înroşise puţin de plăcere, şi care încă şi acum era puţin emoţionat. — Paragraful pe care sĕ bizuiă Capiu, este un paragraf din legile nóstre. —

În acest moment bătu cine-va la uşă. Era gazda caseĭ, care întrâ anunţând că cocóna Todora, căutând pe Domnul advocat acasă la Domnia-sa încă de cu dioa şi aflând că nu sĕ va întórce acasă decât tărdiŭ nóptea, dar aflând tot-odată că petrece în tóte serile lângă logodnica sa coconiţa Victoria, şĭ-a luat îndrăznéla a veni până aicĭ, fiind-că are o pricină fórte urgentă, şi sĕ rógă de a fi priimită chiar acum de Domnul advocat şi ascultată chiar aicĭ dinaintea mirese-si şi a sócre-si viitóre, de vreme ce sciă, că causa Domnia-eĭ va interesa pe toţĭ ceĭ de faţă.

Cu tótă afirmaţiunea, că causa Todoreĭ va interesa pe ceĭ de faţă séŭ maĭ bine dis pe cele de faţă, aceste nu fură nicĭ decum încântate de neasceptata întrerupere ce le venia din partea Todoreĭ.

Atât Uţa, cât şi Victoria ar fi preferat, ca Orfănescu să-şĭ urmeze maĭ bine espunerea ideieĭ séle, decât să asculte la consultaţiunea Todoreĭ.

Ba chiar nicĭ Orfănescu nu prea era încântat de acéstă visită în loc strein, că-cĭ el era deprins a trata afacerĭ numaĭ în cancelaria sa şi nu i plăcea nicĭ decum a juca pe advocatul faţă cu iubita sa, pe care până acum o deprinsese să-l védă numaĭ ca poet înamorat.

Dar n'avură încătrăŭ, fură siliţĭ să priméscă pe nóua clientă aluĭ Orfănescu, care venia după cum vor fi ghĭcit iubiţiĭ lectorĭ, pentru diamantele eĭ, şi care nu întârdiâ decĭ a întra în odaiă, cerindu-şĭ o miă de scuse pentru îndrăsnéla eĭ şi pentru turburarea, ce era silită să pricinéscă în midlocul cercululĭ de familiă — dar, — îş urmâ ea scusele, — nu-mĭ era cu putinţă să ascept până mâine,

că-cĭ pricina mea nu-mĭ dă pace, mĭ-a cuprins tótă gândirea, mĕ nelinisceste, îm prăpădesce puterile. — Aicĭ Todora trebui să se opréscă, că-cĭ lacrimele i nabuşiră glasul.

Era tare nervósă Todora, plângea de ciudă.

— Prea bine putem să ne închipuim noĭ cu toţĭ starea în care te-a adus mîrşăvia coconaşuluĭ Popîrţă, — ḑise Uţa cu vocea compătimitóră, — chiar şi noĭ, ca şi întregul oraş n'am vorbit despre alt nimic decât despre neruşinata purtare, ce a avut coconaşul către Domnia-ta. —

— Domnia-vóstră nu sciţĭ încă tóte câte mĭ-a făcut acel ticălos, protestâ Todora, — Domnia-vóstră sciţĭ numaĭ, ce a strigat prin piaţa, aţĭ auḑit numaĭ cum m'a hulit, dar nu-ĭ cunósceţĭ pe deplin rĕutatea sa. Nu sciţĭ că pe lângă ruşine şi ocară el stăruiesce să mĕ dea şi de pagubă! — Ce pĕcate am avut seraca de mine, ce pĕcate de am ajuns pe mâna unuĭ blăstĕmat. Jupănésă Uţo, jupănésă Uţo în ce prăpastiă m'aĭ băgat. —

— Dar temutu-m'am eŭ că voĭ da de asemenea potcă, — sĕ grăbi Uţa de a protesta, — sciut' am eŭ de astea tóte, câte aŭ eşit acum pe faţă.

— Şi să maĭ auḑiţĭ încă ce mi s'a întêmplat mie pe d'asupra de celelalte tóte, — adause Todora, urmând a spune, cum o păţise cu giuvaerele, pe care după, cum scim i le dăruise, Popîrţa eĭ, şi pe care i le ceruse acum Tomiţa giuvaergiul înapoĭ.

Despre zălogire nu spuse nimic, firesce, că-cĭ acésta după părerea eĭ nu avea nicĭ un amestec cu pricina de plată şi chiar décă ar fi avut, asemenea lucrurĭ, şi décă să mărturisesc advocatuluĭ, însĕ i sĕ mărturisesc între patru ochĭ ér nu faţă cu mărturiĭ.

Orfănescu ascultase cu mare atenţiune la tóte câte spuse Todora şi ḑise după ce tăcu acésta:

— Cel maĭ bun miḑloc pentru a te scăpa de pretenţiunele giuvaergiuluĭ ar fi fost, décă i-aĭ fi spus, că aĭ vêndut séŭ aĭ dăruit giuvaerele, cu un cuvênt că numaĭ sunt ale Domnieĭ-tale. —

— Cum să fi fost un asemenea rĕspuns cel maĭ bun miḑloc, — întrebâ Todora cam atinsă, creḑênd că Orfănescu aflase ceva cum-va despre zălogirea sciută şi că voia să bată întru acolo.

— Din simplul motiv, fiind-că Tomiţa n'ar maĭ fi putut să-ţĭ céră pĭetrele înapoĭ, ne maĭ fiind în posesiunea Domnieĭ-tale. —

— Apoĭ atuncĭ ar fi cerut preţul pĭetrelor. —

— Să póte, dar cu nedrept ar fi cerut dela Domnia-ta, care nu aĭ cumpĕrat nimic dela dênsul. —

— Aşa dar pĭetrele mi le póte cere cu drept înapoĭ. —

— De bună-sémă maĭ cu drept decât baniĭ pe eĭ. —

Todora înţelese acum, că Orfănescu nu avuse nicĭ o intenţiune ascunsă şi că i vorbise cu deplină sinceritate, însĕ acéstă convingere nu i era de-o cam dată de nicĭ un ajutor.

— Ce pĕcat, — ḑise dar Todora oftând, — ce pĕcat, că noĭ femeile ne pricepem atât de puţin în afacerĭ. Décă aş fi sciut, ce sciŭ acum, ḑĕŭ nu m'aş fi sfiit nicĭ decum a spune giuvaergiuluĭ ver o minciună grósă, că-cĭ ḑĕŭ ar fi meritat pentru mojicia ce a arĕtat faţă cu noĭ. Dar aşa nu i am ḑis nimic d'al de astea, ba ce este maĭ rĕŭ, mătuşă-mea l'a isgonit din casă, ḑicêndu-ĭ că va rĕspunde Domnia-eĭ pentru ce va fi cu cale.

Întorcêndu-se spre Uţa Todora adause încă.

— Acésta s'a petrecut cu puţin maĭ nainte de ce veniseĭ Domnia-ta la mătuşa, unde mojicul de giuvaergiu avuse obrăznicia de a mĕ căuta. —

— Décă este de aşa, — ḑise acum Orfănescu, — apoi atuncĭ trebuiesce să ne îngrijim de alte miḑlóce pentru apărarea giuvaerelor Domnieĭ-tale.

— Mĕ rog, mie nu-mĭ este atât de giuvaere, ci maĭ mult de cinstea mea, care ar suferi prea mult décă Tomiţa ar putea în adevĕr să-mĭ ea sculele înapoĭ, séŭ chiar décă ar fi silită de a le plăti mătuşă-mea. —

— Aşa este, aveţĭ tótă dreptatea şi cu atât maĭ vêrtos trebue dar să ne îngrijim cu tot adinsul de alte miḑlóce.

— Bine ḑicĭ Domnul advocat, bine ḑicĭ, — îl întrerupse aicĭ éraşĭ Todora pe Orfănescu — cu atât maĭ vêrtos trebue să căutăm miḑlóce, că-cĭ cinstea mea îmĭ este maĭ scumpă decât tóte pĭetrele scumpe din lume. Décă aş fi avut baniĭ la îndemâna i aşĭ fi aruncat mojiculuĭ de giuvaergiŭ în faţă, dar apoĭ éraşĭ mĕ gândesc, că ar fi rîs Popîrţă de mine. —

— Dómnă, cu aceste reflecsiunĭ nu înaintăm nicĭ decum.

— Bine ḑicĭ, bine ḑicĭ, caută dar Domnule, caută pentru Dumneḑeŭ şi veḑĭ de găseşte ver un miḑloc. —

— Nu inaintăm décă nu procedăm după un óre-care sistem, — continuâ Orfănescu. — Sistemul meŭ însĕ este, ca să întreb maĭ întâiŭ de doveḑĭ. Permite-mĭ dar a te întreba şi pe Domnia-ta: Aĭ doveḑĭ? —

— Despre ce să aibă doveḑĭ, — întrebâ aicĭ Victoria, care nu sĕ putea răbda să asculte în tăcere atâta vreme.

Orfănescu aruncâ o privire asupra Victorieĭ par că ar fi vroit să ḑică: te rog, nu te amesteca în vorba nóstra. —

Victoria înţelese greşéla eĭ şi tăcu ruşinată.

— Bine ḑice Domnişóra, — afirmâ Todora, — despre ce lucru să am doveḑĭ? —

— Despre faptul că Popîrţa ţĭ-a dăruit acele giuvaere, pe care le reclama acum Tomiţa dela Domnia-ta! —

— Ce doveḑĭ să am, ce doveḑĭ aşĭ putea să am! Ean gândeştete puţin şi Domnia-ta, Domnule advocat: Póte cine-va, póte o bĭată femeiă, o mirésă să se îngrijéscă în asemenea casurĭ de doveḑĭ? —

— De sigur, că nu, — trebui să afirme şi Orfănescu, — nicĭ n'am vroit să-ţĭ cer dóră ver un martur adus anume, care să fi asistat la actul de daniă, séŭ ver o dovadă înscrisă despre cadoul primit, ci am vroit numaĭ să-ţĭ aţiţĭ memoria, am dorit să te fac, să cauţĭ prin suvenirile Domnieĭ-tale să-ţĭ reamintescĭ tóte amenunturile cu care a fost însoţit actul de dăruire . . .

— Să vĕ spun tóte, să înţelege pe cât îmi voĭ putea să-mĭ aduc aminte. Ca să nu fac ver o greşélă, să nu trec ceva cu vederea, să nu tac despre ver o împregiurare, póte însemnată, vĕ voĭ spune tot, ce s'a petrecut în aceea ḑi, când mi s'aŭ adus sculele. —

— Era în ḑioa după logodna nóstră, cătră 11 óre, póte să fi fost şi ceva maĭ tărḑiŭ, orĭ nu va fi fost încă la 11, ba . . . .

— Treceţĭ vĕ rog înainte, timpul nu este de atâta importanţă, — observâ Orfănescu.

— Era dar pe la 11 óre. Nu era maĭ tărḑiŭ că-cĭ eŭ eram ocupată a griji prin odăĭ, adică, — sĕ corectă Todora, — supraveghiam servitórea, care grijea prin odăĭ, când étă că mi sĕ anunţă un băiat dela magazinul primuluĭ giuvaergiŭ, dela magazinul luĭ Tomiţa, spunêndu-mĭ sĕ, că acel băiat ar avea să-mĭ predea ceva din partea . . . .

— Din a cuĭ parte Dómnă? Acest punct este fórte însĕmnat! —

— Décă nu mĭ-aĭ fi pus acéstă întrebare, eŭ de bună sémă aş fi ḑis din partea luĭ Popîrţă, dar acum după ce mĭ-aĭ arĕtat importanţa acesteĭ împregiurărĭ, ḑĕŭ nu sciŭ, décă pronunţase cine-va cu acéstă ocasiune acest nume dinaintea mea, séŭ décă mi sĕ spusese numaĭ simplu, că sculele vin din magazinul luĭ Tomiţa. Atât sciu că mi le aduse un băiat. —

— Bine apoĭ de unde aĭ sciut că nu este ver o greşélă la miḑloc. Aĭ asceptat giuvaerele.

— Eŭ nicĭ decum! —

— Nu-ţĭ spusese Domnul Popîrţă nimic despre ele. —

— Înainte de a mi le trimite nu; era o surprisă.

— Apoĭ atuncĭ îţĭ va fi spus maĭ în urmă, dar cu tóte acestea

mĕ mir, cum de le-aĭ primit fără să sciĭ de sigur, că sunt destinate pentru Domnia-ta? —

— Dar cine ḑice, că n'am sciut? —

— Apoĭ nu spunĭ, că nu-ţĭ aducĭ aminte déca s'a pronunţat numele trimiţătoruluĭ dinaintea Domnieĭ-tale séŭ nu. —

— Aşa este, dar aicĭ nu încăpea nicĭ o îndoiélă, cu tóte, că nu-mĭ aduc aminte déca sĕ pronunţase numele cuiva.

Nu încăpea nicĭ o îndoiélă, că-cĭ sculele eraŭ însoţite de o carte de visită. —

— A cuĭ?

— A luĭ Popîrţă!

— O simplă carte de visită!

— Carta era simplă, dar pe dos era scris ....

— De mâna Domnuluĭ Popîrţă?

— Prea mĕ întrebĭ multe! Nu sciŭ, că-cĭ nu-ĭ cunosc scrisórea însĕ presupun că era scris de Popîrţă.

— Bine şi aşa, să presupunem dar şi să admitem. Ce sta scris pe aceea carte?

— Nu sciŭ togmaĭ apriat cuvênt de cuvênt, însĕ sensul era cam pe acolea, că îm trimite acele scule alese de el, ér déca ver una din ele nu ar fi togmaĭ după placul meŭ, apoĭ atuncĭ să o înapoiez giuvaergiuluĭ, care ar fi însărcinat de a-mĭ trimite alta după placul meŭ, ver care aşĭ cere. —

— Déca mĭ-aĭ comunicat în togmaĭ sensul aceluĭ bilet, apoĭ atuncĭ numaĭ încape nicĭ o temere. Domnul Popîrţă va fi dator să plătéscă giuvaergiuluĭ până la o lăscaiă. Totul depinde dela acésta carte de visită, pe care te rog să o cauţ, şi să mĭ-o aducĭ, déca o maĭ aĭ Dómnă! —

— De bună-sémă va fi la mine acasă pe tăviţă, că-cĭ am obiceiŭ a păstra tóte cărţile de visită, carĭ îm vin, pe o tăviţă cumpĕrată anume. —

Aicĭ era să-ĭ observe Orfănescu, că déca lăsase aceea carte de visită pe tăviţa de pe masă, déca nu o păstrase maĭ bine, apoĭ atuncĭ Popîrţă, care făcuse tóte cu intenţiune, fórte lesne a putut să ia de pe aceia tăviţă cartea sa de visită, pe care scrisese el acel document atât de preţios. Ḑicem că era să observe acésta, însĕ preocupat fiind de cestiunea, care îl atingea pe el maĭ de aprópe, adică de pricina cu ceĭ 10,000 de fiorinĭ aĭ Victorieĭ, voi să isprăvéscă cât maĭ îngrabă vorba cu Todora, pentru ca să pótă medita în linisce asupra pasurilor ce eraŭ de făcut întru scăparea aceluĭ capital al Victorieĭ.

Decĭ numaĭ făcu Todoreĭ aceea observare ci i ḑise:

— Étă dar Dómnă că ne-a succes a deslega pricina giuvaerelor Domnieĭ-tale spre folosul Domnieĭ-tale. Cred că am avut fericirea a împrăştia tóte temerile, care v'aŭ băntuit până acum în acéstă privinţă.

— Vĕ mulţămesc, Domnule advocat, vĕ mulţămesc din tot sufletul, — rĕspunse Todora ridicându-se de pe scaunul, pe care şeḑuse până atuncĭ. — Vĕ mulţămesc pentru preţiósa consultaţiune, ce aţĭ bine voit a-mĭ acorda aicĭ în presenţa intimelor Domnieĭ-tale. Acum după ce mĭ-aţĭ luat greutatea de pe sufletul meŭ, acum am datoria a vĕ părăsi cât maĭ îngrabă, pentru a nu vĕ răpi maĭ mult un timp atât de scump. —

— Ne vom duce şi noĭ, că-cĭ este târḑiŭ, — ḑise jupănésa Uţa, care ascultase cu mare nelinisce la cele ce spusese Todora. Ḑicem cu nelinisce, că-cĭ apucăturile luĭ Popîrţă i sĕ arătară din ce în ce maĭ ameninţătóre. Cu un suflet atât de spurcat, — astfel numia ea, acum pe Popîrţă, — lupta devenea de tot primejdiósă. Aceste fură gândurile, care neliniscire pe Uţa la auḑirea pricineĭ cu giuvaerele.

— Da, trebue să ne ducem şi noĭ, — adause Orfănescu, — eŭ maĭ ales simţesc necesitatea de a-mĭ repausa puţin spiritul, pentru ca să-mĭ rèculeg puterile la lupta viitóre. —

Victoria nu prea era înţelésă cu acéstă intenţiune a luĭ Orfănescu. Nu, că-cĭ tótă séra li sĕ trecuse cu nimicurĭ, după părerea eĭ.

Puneţi-vĕ cu o fetiţă înamorată.

Să petrecuse tot lucrurĭ însĕmnate în aceea séră, ea însĕ le numi nimicurĭ.

Décă ar fi mărginit acest nume asupra poesiilor pe care i le cetise iubitul eĭ, atuncĭ maĭ că nu am putea respinge acest nume. Dar ea întinse dispreţul eĭ asupra celor maĭ însĕmnate cestiune, carĭ să desbătuseră dinaintea eĭ, sĕ desbătuseră chiar de ea însăşĭ; décă acestea eraŭ nimicurĭ, apoĭ ce numia ea lucru de valóre.

Să vede că n'aţĭ fost nicĭ odată înamoraţĭ de-mĭ puneţĭ asemenea întrebărĭ ....

Cu tóte că petrecuse séra în nimicurĭ cu iubitul eĭ şi ca prin urmare nu era înţelésă a sĕ despărţi de el în un mod atât de rece, fără oftările obicĭnuite, fără sărutatul cel dulce, cu tóte acestea, fiind o fată înţeléptă, nu ḑise nimic, decât îşĭ sterse pe ascunse o lacrimă din ochĭ, şi să mulţămi a strînge mâna luĭ Orfănescu cu îndoită căldură, acum când o întinsese de adio.

După ce plecară ceilalţĭ, Victoria scóse din sînul eĭ fraged o foiţă, depuse maĭ întâiŭ o sărutare pe hârtia cea rece, dar cu un

cuprins tare călduros, apoĭ ceti de nenumĕrate-orĭ acele puţine rêndurĭ, carĭ eraŭ scrise pe aceea foiţă.

Era declaraţiunea de amor a luĭ Orfănescu pusă în versurĭ.

Maĭ nainte de a părăsi pe Victoria să cetim şi noĭ acele rêndurĭ, ca să scim să le comunicăm frumóselor nóstre cetitóre, pentru ca să pótă judeca şi Domnia-lor despre valórea uneĭ atarĭ declaraţiunĭ de amor.

Versurile eraŭ următórele, cu titlu

Fi a mea!

Inima mi sĕ despică
Când la tine mĕ gândesc,
Şi tu nu credĭ, mult dorită,
Că pe tine te iubesc.

Te iubesc cum nicĭ odată
Om pe lume a iubit,
Te iubesc cu firea tótă,
Neclintit şi nesmintit.

Te iubesc cu cutezanţa
Şi mĕ 'ncred în viitor,
Şi mĕ reazăm pe speranţă,
Să-mĭ ajung cerescul dor.

Fi a mea! ah, fi-mĭ soţie
Ca să fiŭ eŭ soţul tĕŭ,
Să te am în vecĭnicie,
Chiar in cer la Dumnedeŭ!

Victoria ceti şi tot ceti aceste versurĭ, nu scim de câte-orĭ, şi nicĭ n'avem timp să stăm lângă ea, până atuncĭ, până ce sĕ va pune la odihnă, că-cĭ acum trebue să ne ducem în altă parte.

X.

Todora, cum ajunse acasă la ea, cu tóte că era nóptea şi întuneric „beznă“, totuş sĕ puse să caute cartea de visită cea cu pricină.

Ce fel? sĕ puse să caute prin intuneric cartea de visită?

Lăsaţĭ gluma, sciţĭ prea bine că întunecimea domni numaĭ până atuncĭ în odaiă la Todora, până când puse de i aprinse o luminare de stearin séŭ o lampă cu gaz, nu sciŭ care din dóuĕ, dar în fine aprinse ceva de făcu lumină prin casă, apoĭ sĕ puse să caute cartea de visită.

Cu tótă lumina de luminare de stearin séŭ de lampă de gaz, cu tóte că vedia prea bine pretutindenĭ pe unde căuta, Todora totuş nu găsi ceia ce căuta.

Maĭ întâiŭ luase aceia tăviţă în care păstra cărţile de visită, puse luminarea de stearin séŭ lampa de gaz aprópe de ea, adică de tăviţă, lua cărţile din ea, dar nu „de-a-valma“ séŭ cu „ghiotura“ ci una câte una, o ceti pe fiă-care, dar vaĭ, în zadar, că-cĭ cartea luĭ Popîrţă, cea cu dosul scris, nu o găsi. Luaţĭ bine de sémă, nu

găsi cartea de visită a luĭ Popîrță, cea scrisă în dos, că-cĭ alte cărțĭ de visită, tot d'ale luĭ Popîrță, găsi ver una, dóuĕ, dar nicĭ una din ele nu era cea căutată.

După ce trecuseră tóte cărțile de visită din tăviță, — și ḑĕŭ numĕrul lor nu era nicĭ decum mic, — prin mânile Todoreĭ, începu să le revéḑă din noŭ, érășĭ carte de carte, una câte una, cu ceea maĭ mare îngrijire, însĕ și de astă-dată sĕ trudi în zadar. Cu tóte acestea încercâ și pentru a treia óre. Cu același succes negativ. Acum sĕ sculâ de lângă masă, luâ luminarea, — era luminare de stearin, ér nu lampă cu gaz, că-cĭ décă ar fi fost lampă cu gaz, n'ar fi putut sĕ umble cu ea prin casă, — luâ decĭ luminarea de stearin într'o mână, ér cu cealaltă rĕscoli prin tóte unghiurile din odaiă în care să afla. Era odaia de primire, aceia odaiă în care asistasem la scena ce o jucâ Todora luĭ Popîrță pentru a scóte dela el subscrierea aceluĭ act făcut de notar. În acéstă odaiă rescolise dar Todora tóte unghiurile, însĕ în deșert. Acum trecu în odaia d'alăturĭ, care era odaia eĭ de dormit, séŭ iatac, cum sĕ ḑice în România după Turcime. Rĕscoli și aicĭ prin tóte părțile, cautâ prin pat, pe sub pat, prin tóte, tóte, dar prin tóte mobilele, — érășĭ în deșert. Sĕ duse de aicĭ în sala de mâncare, — sofrăgeriă să ḑice în România, — căuta pe masă, pe sub masă, pe bufet, prin bufet, pe sub bufet, în dosul bufetuluĭ, pe scaune, pe sub scaune, prin unghiurĭ și colțurĭ, — tot de géba. Acum merse chiar în odaia unde dormiaŭ fetele eĭ. Acolo însĕ nóue nu ne este permis a întra. Nu sĕ cade să vedem fete marĭ culcate în pat. Vom ascepta dar la ușa. Étă că și de aicĭ eși Todora necăjită. Necăjită ḑĕŭ, că-cĭ speriase în dar somnul fetelor, adică nu găsise nicĭ acolo cartea aceia, afurisita carte de visită.

Nu era și nu era, măcar décă ar fi dat tótă casa prin ciur!

Cu căutatul trecuse o grămadă de vreme. Începuse a sĕ crepa de ḑi, când Todora, obosîtă de atâta trudă sécă, — trebue să sciți, că munca fără resultat ostenesce pe omul cu mult maĭ mult decât o muncă cu ispravă vederată, — să lumina de ḑi, ḑicem, când Todora obosită sĕ puse în pat, pentru ca să maĭ odîhnéscă puțin.

Dar vaĭ de odihna aceea, când sufletul n'are astêmpĕr! Nu este odihnă, nu póte fi odihnă, că-cĭ cum sĕ odîhnéscă trupul, cum să odîhnéscă, supusul, când stăpânul nu póte avea pace!

Încetul cu incetul tot sĕ maĭ linisci spiritul Todoreĭ astfel încât în cele din urmă învinse ostenéla trupuluĭ neliniștea sufletuluĭ și prefăcu gândirea din tulburată și turmentată ce era, în lină și cumpătată, astfel încât nu durâ mult și Todora începu să viseze.

Ferice de omul cel ce póte găsi în sênul visurilor pacea pe

care i-a răpit dura realitate, dar îndoit de fericit acel om, care prin spiritul sĕŭ învinge asprimea adversitaţilor, şi tot atât de fericit acel om care póte — uita rĕul ce-l bêntuiŭ.

Îl fericim ḑĕŭ şi pe acesta, în ciuda moraliştilor, care pe un asemenea om îl numesc uşur de minte, îl fericim ḑĕŭ, că-cĭ posede în firea sa un talisman, care 'l feresce de povara grijelor.

Cu ce dragă de inimă am învĕţa şi noĭ acéstă artă décă ar fi cu putinţă a se învĕţa un asemenea lucru, şi décă nu ar fi un dar al buneĭ mume natura.

Să vedem însĕ cu ce gând sĕ linisci Todora, că-cĭ omul nu póte uita rĕul până ce nu sĕ gândesce la ver un bine.

Să vedem dară, care fu gândul Todoreĭ, destul de puternic, pentru a isgoni din sufletul eĭ téma care o coprinsese când sĕ încredinţase, că dovada menită de aĭ scăpa giuvaerele nu era nicăirea.

— Ba ḑĕŭ, — îşĭ ḑise ea, — voĭ zălogi şi restul giuvaericalelor, pentru ca să nu sĕ găséscă nimic la nime, că-cĭ unde nu este nimic, acolo nicĭ nu sĕ póte lua nimic. Acésta ar fi trebuit să sciŭ şi fără povaţa advocatuluĭ. Ér cât despre cocóna mătuşă-mea, i voĭ ḑice că am zălogit sculele după povaţa advocatuluĭ şi ca să o scap de necesitatea să le plătéscă Domnia-eĭ. Aşa voĭ întórce rĕul spre bine.

Aceste deducţiunĭ fură, care liniscíră pe Todora întru atât încât adormi linişor.

Ear când sĕ trezi a dóua ḑi, şi când sĕ gândi acum în lumina ḑileĭ şi cu ochiĭ deschişĭ la acelaşĭ lucru i sĕ păru maĭ anevoios, decât cum i sĕ presentase înaintea somnuluĭ.

Cu cât sĕ gândia maĭ mult cu atât sĕ încurca maĭ tare, astfel încât pĭerḑênd în fine tótă încredere în dibăcia sa, decise a alerga érăşĭ la advocatul Orfănescu şi a căuta ajutor la el, spunêndu-ĭ că n'a găsit afurisită de carte.

Ea îndată şi esecută acéstă a eĭ decisiune, adică sĕ duse la Orfănescu.

Abia apucase Todora să între pe uşa cancelarieĭ, când étă că fu întêmpinată de Orfănescu cu următórele cuvinte.

— Sciŭ Dómnă de ce aĭ venit la mine. Motivul visiteĭ Domnieĭtale nu este altul decât acela, că n'aţĭ putut găsi cartea de visită a Domnuluĭ Popîrţă. Aşa este, că am dreptate.

— Ḑĕŭ, — rĕspunse Todora, — trebue să mĕ minuneḑ de adânca Domnieĭ-tale pătrundere. De unde aĭ putut cunósce adevĕrul, din faţa mea óre? —

— Sciam chiar de erĭ, că nu veĭ găsi acea carte, — adause Orfănescu.

— Cum să póte un lucru ca acesta, de vreme ce nicĭ chiar eŭ însăşĭ, nu sciam asta, că-cĭ abia adĭ-diminéţă, după ce căutasem prin tótă casa, m'am convins, că nu voĭ putea găsi aceea carte.

— Cred Dómna-mea. Eŭ însĕ mĕ asceptam la acésta, sciind că Domnul Popîrţă nu va fi fost togmaĭ atât de neprevĕdetor, pentru a lăsa între mânile Domnieĭ-tale un document atât de însĕmnat, pe care, avênd liberă intrare la Domnia-ta, putea să şi-l ia ver când din sciuta tăviţă. —

La acéstă observare Todora îşĭ muşcâ buzile de ciudă.

— Vedĭ Domnule, — dise ea acum cu vocea năbuşită, — acéstă ideiă nu mĭ-a venit. Recunosc însĕ că aţĭ judecat fórte bine, că-cĭ acum sunt şi eŭ pe deplin convinsă, că Popîrţă va fi profitat de órba, de nebuna încredere, ce am avut cătră el, şi că va fi luat şi va fi nimicit acea carte de visită. —

— Ce este de făcut, — adause în fine desperată cu totul.

— Ceia, ce era de făcut în acéstă împregiurare, am şi făcut, — rĕspunse Orfănescu.

— Însĕ fără speranţă de reeşiţă, — întrebâ Todora.

— Ba cu ceea maĭ bună speranţă de reeşită, — afirmâ Orfănescu.

— Acésta numaĭ unuĭ om de geniŭ ca Domnia-ta ia fost cu putinţă.

— Vĕ rog Dómnă, prea mĕ măgulițĭ!.... Ceia, ce am făcut eŭ în acéstă pricină, ver care dintre colegiĭ meĭ ar fi putut face.... După ce audisem dela Domnia-ta despre aceia carte de visită mĭ-am închipuit îndată, că Domnul Popîrţă va fi avut grije, să şĭ-o ia înapoĭ. Admiţênd acéstă presupunere, ca un fapt dovedit, m'am încercat a suplini la acéstă lipsă, adică m'am încercat a-mĭ procura ceva dovedĭ despre esistenţa acesteĭ cărţĭ de visită, séŭ maĭ bine dis dovedĭ despre coprinsul aceleĭ împărtăşirĭ adresate cătră Domnia-ta, care dicĭ că era scrisă în dosul aceleĭ cărţĭ. —

— Dar cum te-aĭ putut gândi la asemenea lucru, cine să fiă în stare să-ţĭ aducă asemenea dovadă? —

— Tot aşa mĕ întrebaĭ şi eŭ! Mĕ întrebaĭ, că cine ar putea să-mĭ aducă probe despre esistenţa aceleĭ împărtăşirĭ, afară de Domnia-vóstră? —

— Bine dicĭ, eŭ una sunt dovadă?

— Mărturia Domnieĭ-tale nu să prinde în acest cas, d'aceia am şi căutat martor afară de Domnia-ta. —

— Sciŭ că aĭ găsit, dar sunt curiósă a afla pe cine. —

— Étă cum am chibzuit eŭ maĭ departe; décă cartea de visită nu a fost pusă în plic, apoĭ atuncĭ băiatul care a duso, de bunăsémă va fi cetit ce era scris pe dênsa. —

— Ce pricepere, ce înțelepciune, — esclamă aicĭ Todora.

Orfănescu sĕ prefăcu, par că nicĭ n'ar fi audit aceste laude, și raportă maĭ departe:

— Chiămaĭ decĭ pe acel băiat și îl spuseĭ uneĭ cercetărĭ, care avu un resultat fórte fericit.

— Tremur de nerăbdare, ca să aud, care era acel resultat. —

— Éta-l, Dómna-mea. Băiatul nu numaĭ că cetise el însușĭ împărtășirea scrisă în dosul aceleĭ cărțĭ de visită, dar o arătase și la ceĭ douĭ călfĭ aĭ luĭ Tomiță, carĭ să vede tréba, desvoltară un interes fórte mare pentru Domnia-ta, că-cĭ citiră de atâta-orĭ cuprinsul cărțĭ, încât o învățară de rost și fură în stare a mi-l repeta cuvênt de cuvênt. Eŭ însĕ după spusa lor am reconstruit întréga comunicațiune, procurându-mĭ astfel dovada necesara, o dovadă scrisă și subscrisă de treĭ martorĭ. —

— Bună să fiă óre acéstă dovadă? —

— Tot atât de bună, ca și însășĭ cartea de visită! —

— Așa dară am câștigat! —

— După cât îm este dat să judec eŭ, — da. —

— Vĕ mulțămesc, Domnule advocat, vĕ mulțămesc din tótă inima. —

— Nu-mĭ mulțămițĭ încă din tótă inima, — dise acum Orfănescu zîmbind, — că-cĭ apoĭ nu sciŭ cum îm vețĭ mulțămi, décă 'mĭ va succede a vĕ câștiga și procesul cel mare, décă vroițĭ să 'l întreprindețĭ, și décă vroițĭ să mĭ-l încredințațĭ mie. —

— Ce proces, Domnule advocat, și cu cine? —

— Tot cu Domnul Popîrță! —

— Todora sĕ înroși. — Ea înțelese că Orfănescu voiesce să-ĭ vorbéscă de proiectul de căsĕtoriă pe care 'l dusese până la facerea unuĭ contract cu Popîrță. Orfănescu observând sfiéla Todoreĭ, pe de-o parte, ér pe de altă parte resimțind, că și el însușĭ prin Victoria, dar maĭ cu sémă prin muma Victorieĭ, prin lelea Uța, era interesat și complicat în acéstă afacere delicată, îșĭ pĭerdu și el puțin presența și începu să o încurce dicênd:

— Értă Dómna-mea, décă mĭ-am permis a atinge o córdă disonantă în inima Domnieĭ-tale. Am atins'o însĕ, că-cĭ altmintrea nu așĭ fi în stare a reconstrui armonia de care v'a lipsit nedelicateța unuĭ bărbat fără consciință. Acum după ce am atins acea córdă sunt dator ațĭ spune, că eŭ am multă speranță, că vom putea aduce pe Domnul Popîrță, ca să respecteze parola ce țĭ-a dat nu numaĭ dinaintea preotuluĭ, ci și dinaintea notaruluĭ. —

— Vĕ rog, cruțați-mĕ, — insistă acum Todora, — nu-mĭ maĭ

pomeniţĭ de acele făgăduinţe ale unuĭ miserabil. Chiar décă ar fi un miḑloc pentru a-l sili, eŭ una nu m'aşĭ profita de acel miḑloc. Cum aşĭ putea primi căsĕtoria cu un om, care a arătat un caracter atât de dispreţuit. —

Orfănescu nu sĕ asceptase la acest rĕspuns. El creḑuse că Todora va primi cu plăcere ajutorul sĕŭ, şi că astfel va putea lega pe Popîrţă de ea, scăpênd prin acest miḑloc, după planul primitiv, capitalul Victorieĭ din ghiarele luĭ Popîrţă.

Neasceptata disposiţiune a Todoreĭ i strica însĕ tot rostul, dar cu tóte acestea el, ca un adevĕrat advocat ce era, înţelese îndată, că ar fi fórte rĕŭ pentru el şi amorul sĕŭ, décă s'ar învrăjmăşi cu Todora. Decĭ, pentru a sĕ feri de acéstă posibilitate, întórse îndată fóia şi i rĕspunse:

— Dómna-mea, nu m'aĭ înţeles. Eŭ n'am avut intenţiunea a te sfătui, să silescĭ pe Domnul Popîrţă la îndeplinirea căsĕtorieĭ ci am vorbit numaĭ despre îndeplinirea făgăduinţelor séle, carĭ sĕ împart în dóuĕ părţĭ. Numaĭ una din aceste părţĭ este căsĕtoria, ér cealaltă la care m'am gândit eŭ, este despăgubirea de 20,000 fiorinĭ, de care nu ar fi prudent, ca să te lapeḑĭ. —

— Dar prin ce miḑlóce l'am putea sili, - întrebâ acum Todora, — de vreme ce chiar actul notaricesc, după declaraţiunea advocaţilor n'are nicĭ o valóre. —

Apoĭ să maĭ ḑică cine-va, că femeia nu este diplomată din fire. Étă un rĕspuns fórte diplomaticesc, acest rĕspuns al Todoreĭ. Ea în loc de a ḑice, că primesce cu plăcere ajutorul luĭ Orfănescu întru câştigarea amendeĭ de 20,000 de fiorinĭ, negâ posibilitatea aceleĭ câştigărĭ.

Orfănescu recunoscênd importanţa acestuĭ réspuns continuâ desbaterea, apucând şi el pe calea diplomatică, că-cĭ nimic nu este maĭ molipcios séŭ contagios decât prefăcătura. Nicĭ Orfănescu nu-şĭ spuse dar verde gândul sĕŭ, ci întinse şi el vorba pentru aşĭ da un aer de importanţă, că-cĭ în vremea de astăḑĭ numaĭ are trecere ḑicătórea ceia: „Vorbă multă sărăcia omuluĭ", ci trebuiesce să o înlocuim prin ḑicătórea cea nóuă: „Vorbă multă, véḑa omuluĭ".

Orfănescu rĕspunse dar în grabă:

— Pardon, Dómna-mea, aceea declaraţiune nu o putem numi o declaraţiune a advocaţilor, ci trebuiesce să o numim declaraţiunea séŭ părerea a unuĭ advocat séŭ a uneĭ părţĭ dintre advocaţĭ, ér nu a advocaţilor peste tot, că-cĭ eŭ de pildă îmĭ permit a fi cu totul de altă părere. —

— Să póte, — esclamâ aicĭ Todora uitând în urma surprindereĭ de diplomaţiă, — să póte ca Domnia-ta să săvêrşescĭ şi acéstă minune? —

— Nu este aicĭ nicĭ decum vorba de minune, ci este numaĭ vorba să scim, ca să ne purtăm bine şi să ne profităm de tóte avantagiele pe care le avem în contra adversaruluĭ nostru. —

— Ba ḑĕŭ, este óre care posibilitate ca să scăpăm pe aceĭ 20,000 de fiorinĭ. —

— Eŭ unul nu mĕ îndouiesc nicĭ decum. Tóte sunt în folosul nostru, décă vom sci să ne purtăm cum sĕ cade, şi.maĭ cu sémă décă vom sci, să ne prefacem şi să păstrăm secretul. —

— Cât despre secret, nimenĭ nu-l póte păstra maĭ bine decât mine; ér cât despre prefăcătorie, mĕ voĭ încerca de a învinge natura mea, care până acum nu s'a putut supune nicĭ odată minciuneĭ, dar gândindu-mĕ la binele copiilor meĭ, îm va succede póte să mĕ .... prefac. —

Judecând după aceste vorbe ale Todoreĭ trebuesce să credem, că ea era o minune printre femeĭ. Nu este aceea o minune printre femeĭ, care face togmaĭ din contra ca celelalte? Ea păstréză secretul, altele 'l vênd pentru o céşcă de cafea! Ea nu scie să se prefacă, altele să prefac, pentru un nimic .... o părăriă, de pildă, séŭ o rochiă de bal séŭ .... altele şi altele .....

— Décă este de aşa, apoĭ planul meŭ va reeşi de bună-sémă. —

— Este permis să aud şi eŭ acel plan? —

— Nu numaĭ permis, dar v'aş ruga chiar pentru puţină răbdare, ca să vi-l pot desvolta cu totul. —

— Aicĭ nu încape rugare. Unde este interesul la miḑloc, acolo răbdarea află nutrimentul cel maĭ plăcut, astfel încât trage tot-déuna întru acolo unde sĕ află interesul. —

— Observarea Domnieĭ-tale o găsesc fórte nimerită şi fórte spirituală ..... Décă ḑiceţĭ, că aveţĭ interes pentru espunerea mea, apoĭ atuncĭ nu mĕ maĭ tem de a vĕ împortuna spunêndu-vĕ, că mâine sĕ va deschide la tribunal şi sĕ va ceti testamentul reposatuluĭ Hagiŭ. Eŭ, din întêmplare, cunosc cuprinsul principal al acestuĭ testament. —

— Ertaţĭ mica întrerupere, ce vĕ fac, dar trebuesce să vĕ observ, că nu pot înţelege, ce legătură póte fi între pricina mea cu Popîrţă, şi între testamentul Hagiuluĭ.

— Domnul Popîrţă este moscenitorul Hagiuluĭ! —

— Sciŭ. —

— Décă sciţĭ, apoĭ vĕ rog a deduce din acéstă împregiurare, că în acel testament va fi vorba de Domnul Popîrţă. —

— Atât lucru îm închipuisem şi eŭ, dar nu-mĭ pot închipui legătura între coprinsul testamentuluĭ şi între contractul meŭ cu Popîrţă.

— Credeţi-mĕ însĕ, că în acel testament sĕ coprinde o legătură, séŭ maĭ bine ḑis un motor de desbinare pentru obiectul contractuluĭ Domnieĭ-tale cu Domnul Popîrţă. Despre adevĕrul acesteĭ afirmaţiunĭ te aĭ putut convinge Domnia-ta prin ceia ce aĭ păţit, că-cĭ Domnul Popîrţă numaĭ după ce a aflat cuviinciosul coprins al testamentuluĭ s'a decis a sĕ desface de Domnia-ta. —

— Étă esplicarea purtăreĭ séle, pe care până acum în zadar am căutat. Ce va fi óre coprins în acel testament atât de vătămător pentru mine? Vătămător ḑĕŭ, că-cĭ după cum am înţeles din spusele Domnieĭ-tale numaĭ coprinsuluĭ aceluĭ testament am să mulţămesc necinstea ce mĭ-a făcut Popîrţă! —

Aicĭ Orfănescu era pus dinaintea punctuluĭ celuĭ maĭ delicat al espunerilor séle, că-cĭ ajunsese la acel punct unde era nevoit să descopere Victorieĭ legătura care sĕ afla între pricina eĭ şi între capitalul hărăzuit iubiteĭ séle Victorieĭ din partea Hagiuluĭ, cu condiţiunea pe care o scim.

Orfănescu înfruntâ şi acest pericol cu curagiŭ şi cu maestriă. El spuse tot Todoreĭ. Îĭ vorbi despre dragostea sa cătră Victoria, i depinse fericirea lor nespusă în acele momente, când eraŭ aprópe să câştige buna-cuvêntarea (împreună cu o zestră de 10,000 de fiorinĭ) dela Hagiul. Apoĭ i descrise subita desamăgire resultând din îndărătnicia acestuĭ bĕtrân, care sĕ întórse în ultimul moment şi făcu testamentul sciut. În fine i descoperi, că numaĭ prin ajutorul eĭ, vor fi în stare să scape capitalul Victorieĭ, şi vorbi cu atâta căldură, cu atâta dulcéţă şi pătrundere, încât Todora, departe de a simţi, că servise de unélta lor, sĕ înduoşi şi promise, a face după cum va fi povăţuită de Orfănescu.

— Acum după ce cunoscĭ pe deplin tóte intenţiunele nóstre — încheiâ Orfănescu, — permite-mĭ să-ţĭ daŭ instrucţiunea necesară. —

— Spune, Domnule, ce am de făcut! —

— Mâine dar când să va da cetire testamentuluĭ, te rog să bine voiescĭ să te presinţĭ d'împreună cu noĭ dinainte judeluĭ respectiv.

— Cu cea maĭ mare plăcere. —

— Ér când să va ceti pasagiul vorbind despre căsĕtoria Domnuluĭ Popîrţă cu Victoria mea, atuncĭ acésta va declara de odată, că sĕ învoiesce cu acéstă disposiţiune! —

— Cu alte vorbe va declara, că sĕ învoiesce ca să ia pe Popîrţă de bărbat. Ah, Domnule, nu vĕ jucaţĭ cu primejdia! —

— Nu este nicĭ o primejdiă, — rĕspunse Orfănescu, zîmbind la acéstă reflecsiune a Todoreĭ, — nu este nicĭ o primejdiă de vreme ce escĭ Domnia-ta chĭemată pentru a ne scăpa. —

— Cum, Domnule advocat? —

— Declarând în acelaş moment, că protestedĭ în contra acelei legăturĭ, de vreme ce Domnul Popîrţă este dator a respecta legăturile maĭ vechĭ, adică logodna cu Domnia-ta. —

— Înţeleg, înţeleg prea bine unde voiescĭ să eşĭ. Prin acésta a mea declaraţiune voiescĭ să aducĭ dovadă dinaintea judeluĭ, precum că Popîrţă ar fi împĭedecat de a îndeplini condiţiunea din testament, adică împĭedecat de a sĕ căsĕtori cu Domnişóra Victoria; ér dovedind acésta, coconiţa Victoria va avea dreptul de a cere dela Popîrţă capitalul prevĕdut de 10,000 de fiorinĭ. —

— Judecata Domnieĭ-tale, Dómna-mea, este fórte ageră. Cu tóte astea însĕ totuşĭ nu aĭ nimerit togmaĭ midlocul ţinteĭ; că-cĭ declaraţiune, pe care te rog să facĭ dinaintea judeluĭ, ce e drept, va contribui în mare parte întru salvarea séŭ scăparea aceluĭ capital al Victorieĭ, şi tot odată va contribui şi la obţinerea celor 20,000 de fiorinĭ pe séma Domnieĭ-tale, dar singura declaraţiune a Domnieĭ-tale nu va desăvêrşi nicĭ una din aceste minunĭ.

— Cum aşa?

— Declaraţiunea Domnieĭ-tale, Dómna-mea, cu tóte că sĕ va face în chip oficial dinaintea unuĭ jude nu va lega pe Domnul Popîrţă cu nimic maĭ mult pre cât este deja legat prin obligamentele séle de maĭ nainte. Acéstă declaraţiune precedată de declaraţiunea Victorieĭ este numaĭ menită a tulbura puţin bizuinţa Domnuluĭ Popîrţă, este destinată al face să-şĭ pérdă întru ceva cumpĕtul, astfel încât să nu sĕ lege dinaintea judeluĭ nicĭ la una, nicĭ la alta, ci să céră regaz de chibzuélă, cu un cuvênt să se tărbăcéscă puţin şi să ne dea puţin timp. —

— Eŭ din contra aşĭ dice, să isprăvim cât maĭ curênd. —

— Acum vorbescĭ togmaĭ în contra interesuluĭ Domnieĭ-tale, că-cĭ timpul pe care voiesc să-l câştigăm este în profitul Domnieĭ-tale şi trebuesce asigurat cel puţin pănă 'n dioa în care sĕ isprăvesce terminul pus în actul Domnieĭ-tale.

— Nu te pricep. —

— Cred şi sciŭ chiar causa care te împĭedecă de a mĕ înţelege. Nu mĕ pricepĭ fiind-că n'am fost nicĭ-decum lămurit, că-cĭ pentru a fi maĭ lămurit, aşĭ fi fost silit a-ţĭ descoperi tóte midlócele mele de operaţiune, pe care însĕ trebuesce să le tăinuesc de-o cam dată. —

— Aicĭ ér ar trebui să mĕ supĕr, că-cĭ din cuvintele Domnieĭ-tale resultă, că nu prea aĭ o încredere în discreţiunea mea, cu tóte că ţĭ-am spus că sciŭ să păstrez secretul.

— Dómnă!.....

— Dar fiă! Nu cer nicĭ o esplicare, că-cĭ încrederea ce am în Domnia-ta întrece chiar puterea curiosităţiĭ mele. —

— Astădĭ Dómna-mea, — dise Orfănescu înclinându-se — îţĭ place prea mult a-mĭ grăi vorbe marĭ şi îndatoritóre. Sunt prea fericit a te vedia atât de bine dispusă în favorul nostru. Basat pe acésta disposiţiune favorabilă, sper că tóte ne vor succede după pofta inimelor nóstre. —

— Amin — dise Todora, luându-şĭ dioa bună dela Orfănescu, care vĕdêndu-se acum singur sĕ simţĭ fórte bine şi liniscit. Sĕ simţĭ liniscit, că-cĭ i sĕ luase o mare povară de pe suflelt, sĕ uşurase de greutatea mărturisireĭ pe care fusese silit a o face Todoreĭ. Acéstă mărturisire i făcuse în adevĕr maĭ multă grije, decât chiar învălmăşala cu Popîrţă, că-cĭ în acéstă privinţă isbutise a prepara un plan fórte bun, pe care 'l şi ecsecutâ, după cum vom vedia din capitolele următóre.

XI.

A dóua di sĕ adunaseră într'o odaiă a tribunaluluĭ dinaintea judeluĭ însărcinat cu cetirea testamentuluĭ Hagiuluĭ următórele persóne.

Uţa cu fiă-sa Victoria.

Popîrţă cu advocatul Moise Capiu.

Todora cu advocatul Alesandru Orfănescu.

În fine Domnu Iorgulescu, notarul public.

Popîrţă când vĕdu pe Todora intrând cu Orfănescu păru surpris. El sĕ plecâ îndată la urechile luĭ Capiu şi i şopti ceva cu mare stăruinţă. Capiu drept rĕspuns i făcu un semn afirmativ cu capul.

În momentul, când judele, rupênd sigilul de pe testament, fu gata de a începe cu cetirea, Moise Capiu îl întrerupse, dicênd:

— Vĕ rog Domnule jude, în numele clientuluĭ meŭ, să bine voiţĭ a-mĭ arĕta motivul, care v'a îndemnat de a admite la acéstă şedinţă, care este intimă, şi pe nisce persóne neinteresate, adică pe Dómna Todora cu advocatul Domnia-eĭ Domnul Alesandru Orfănescu. —

— Aceste persóne, — replicâ judele, — nu sunt nicĭ decum neinteresate, fiind citate chiar de mine după cererea Domnuluĭ Iorgulescu, notarul care a asistat la facerea testamentuluĭ din cestiune. —

După darea acesteĭ desluşirĭ, la care, fireşte, nu sĕ putu opune nimenĭ, judele ceti întregul testament al Hagiuluĭ, pe care nu 'l vom maĭ reproduce aicĭ, cunoscênd în destul acele puncte, care ne-ar putea interesa pe noĭ.

Abia sfĕrşise judele cu cetirea testamentuluĭ, când étă că sĕ ridică Victoria dicênd:

— Declar aicĭ dinaintea justiţieĭ, că primesc condiţiunile testamentuluĭ încât mĕ privesc pe mine. —

Popîrţă la acéstă declaraţiune rĕmase pentru un moment, cum am ḑice, cu gura căscată; fiind astfel lipsit de organul graiuluĭ, nu putu prin urmare să se pronunţe asupra acesteĭ declaraţiunĭ, cu atât maĭ puţin, fiind-că în vremea până ce să închidă gura şi să încépă să vorbéscă, Todora în urma unuĭ semn făcut de Orfănescu, i-o lua înainte, sĕ sculâ şi pronunţâ aceste cuvinte:

— Eŭ însĕ protestez în contra aceleĭ disposiţiunĭ din testament, prin care sĕ impune Domnuluĭ Popîrţă obligamentul de a sĕ căsĕtori cu Domnişóra Victoria, şi mĕ împotrivesc, fiind-că décă Domnul Popîrţă s'ar apuca să declare, că sĕ învoiesce şi Domnia-luĭ cu disposiţiunele testamentare, apoĭ atuncĭ Domnia-sa ar călca logodna legală, ce a serbat cu mine. —

Popîrţă îşĭ recâştigase nu numaĭ puterea vorbireĭ dar şi rĕutatea inimeĭ. El la discursul fosteĭ séle mirese zîmbi cu dispreţ şi rĕspunse îndată:

— Pe timpul când am serbat logodna cu Dómna care este aicĭ de faţă şi care mĕ reclamĭ, nu am cunoscut încă îndatorirea, ce-mĭ era impusă prin testamentul reposatuluĭ meŭ unchiŭ, bine-făcĕtoruluĭ meŭ, Dumneḑeŭ să-l erte. Aflând acum de dorinţa testatoruluĭ, desfac logodna şi . . .

— Scusaţĭ décă îmĭ permit a vĕ întrerupe togmaĭ în momentul în care eraţĭ să vĕ legaţĭ érăşĭ la o îndatorire, despre care, în acest moment nu puteţĭ sci încă, décă veţĭ fi în posiţiune de a o aduce la îndeplinire — cu aceste cuvinte întrevenise acum Orfănescu, care îşĭ urmâ obiecţiunea sa, adaugênd, — pe lângă logodnă sciŭ că Domniavóstră v'aţĭ legat chiar prin un act autentic făcut de Domnul notar Iorgulescu, care este de faţă.

— Aşa este, — afirmâ notarul.

— Nu tăgăduesc nicĭ eŭ, — ḑise acum Popîrţă, cam neliniştit. — Acest act însĕ nu-mĭ impune nicĭ o îndatorire.

— Cum puteţĭ susţine un lucru atât de nefondat, — prost, eram să ḑic, — îl întrerupse notarul aprins.

— Vĕ rog nu uitaţĭ locul, unde şi persóna dinaintea căreia vĕ aflaţĭ, — observâ judele cu asprime. —

— Mĕ rog de ertare, — replicâ notarul, — însĕ acest Domn 'şĭ a permis a susţine, că un act făcut de mine, şi anume făcut oficial de mine, în calitatea mea de notar, un act autentic prin urmare, nu i ar impune nicĭ o datoriă, cu tóte că prin acest act Domnia-sa sĕ obligă, a sĕ însura cu Dómna Todora în un óre care timp, séŭ apoĭ décă nu, a i numĕra drept amendă 20,000 de fiorinĭ. —

— Aveţĭ bunătatea, — sĕ adresâ acum Popîrţă cătră advocatul sĕŭ, cătră Moise Capiu, — aveţĭ bunătatea de i daţĭ Domnuluĭ notar rĕspunsul legal la spusele Domnia-luĭ, că-cĭ Domnia-vóstră vĕ pricepeţĭ maĭ bine la asemenea lucrurĭ. —

— Rĕspunsul este lesne de dat, — observâ Capiu, — n'am decât a-l ruga pe Domnul jude să-mĭ permită ca să cetesc aicĭ paragraful 45 din codul civil. —

— Cunosc acest paragraf, — replicâ judele, — şi nu mĕ îndoiesc, că atât Domnul notar cât şi Domnul advocat Orfănescu, vor fi cunoscênd coprinsul acestuĭ paragraf, care nu dispune alt nimic, decât ḑice lămurit, că îndatorirĭ de natura menţionată, nu aŭ nicĭ o valóre dinaintea legeĭ. —

— Dinaintea legeĭ nóstre, adică aceleĭ din ţéră în care trăim, — adause notarul încă tot aprins. — Cât despre rest cedez cuvêntul legistuluĭ Dómneĭ Todora, care vĕ va espune causa, că-cĭ eŭ nu am acéstă chĭămare. —

— Domnul Popîrţă a uitat să spună advocatuluĭ Domnieĭ-séle, — urmâ acum Orfănescu, — a uitat să spună mult stimatuluĭ meŭ coleg Domnuluĭ Moise Capiu, cu ocasiunea consultăreĭ séle, că el, adică Domnul Popîrţă, este pămêntén din România, prin urmare supus legilor române, care legĭ, după cum scim cu toţĭ nu sunt aceleaşĭ ca şi ale nóstre. Prin urmare mult stimatul meŭ coleg Domnul advocat Moise Capiu a informat pe Domnul Popîrţă după tecstul legilor nóstre, care sună în adevĕr aşa precum scim cu toţiĭ, ér nu după tecstul legilor române, la care, o maĭ repetez, este supus Domnul Popîrţă, şi care lege nu cunósce disposiţiunea coprinsă la noĭ în paragraful 45, ci atribuesce deplină valóre ver căruĭ contract, décă s'a făcut cu liberul consimţemênt al părţilor, şi n'a fost surprins prin dol, nicĭ smuls prin violenţă, nicĭ dat prin eróre. —

— Acésta întrebare ese afară din cadrul competinţeĭ mele, — declară judele, care vĕḑu acum şi el că prea o luase iute, când vroise să-şĭ arete cunoscinţa sa de legĭ, — decĭ nu pot permite ca să se trateze maĭ pe larg dinaintea mea. Fiind astfel, someḑ pe Domnul Ghiţă Popîrţă, a declara, décă primesce séŭ ba condiţiunele presentuluĭ testament, pe care Domnişóra Victoria le-a primit? —

Popîrţa la espunerea luĭ Orfănescu din neliniscit ce fusese devenise cu totul uimit. Recunoscu şi el, că făcuse mare greşélă uitând, că el nu este supus în materiă civilă legilor din Austro-Ungaria, şi că, uitând, nu sĕ putuse îngriji până în momentul de faţă, să afle şi disposiţiunele legilor Române în causa sa. Nu scia ce să rĕspundă. Décă ḑicea că sĕ învoiesce, apoĭ atuncĭ îl apuca Todora de ceĭ 20,000

de fiorinĭ, décă ḑicea că nu sĕ învoiesce, apoĭ îl apuca Victoria de ceĭ 10,000 de fiorinĭ. Ajunsese in tristă posiţiune, dase în cursă, cu lăcomia sa, precum dă câte odată şi vulpea tot din asemenea pricină.

Advocatul sĕŭ Moise Capiu din întêmplare nu era distras în acest moment. Nu era distras fiind-că 'l interesa şi pe el fórte mult causa de faţă. Nefiind distras, observâ nedumerirea în care ajunsese clientul sĕŭ Ghiţă Popîrţă, şi pentru a-l scăpa din „impas“, cum ḑic advocaţiĭ, vorbi el pentru dênsul grăind:

— Rog pe Domnul jude să acorde clientuluĭ meŭ un termin de 10 ḑile pentru darea cuviinciosuluĭ rĕspuns.

— Eŭ din parte-mĭ, — ḑise acum Victoria cu vocea emoţionată, — rog pe Domnul jude, să decidă ca acest termin să fiă preclusiv, că-cĭ şi eŭ trebuesc să sciŭ cât maĭ curênd hotărirea decisivă. —

— Să-mĭ fiă permis, — interveni acum Orfănescu, — ca să iaŭ şi eŭ cuvêntul în interesul Domnişóreĭ Victoria, séŭ maĭ bine ḑis în propriul meŭ interes, de vreme ce eŭ şi cu Victoria suntem ca şi logodiţĭ. —

— Ce să maĭ fiă şi acésta? — sĕ întrebâ Popîrţă în sine, — lucrul devine din ce în ce maĭ încurcat. Icĭ ḑice Victoriă, că sĕ învoiesce cu testamentul, icĭ érăşĭ ḑice advocatul, că este ca şi logodit cu dênsa. Care din aceste dóuĕ ḑise să fiă óre adevĕrată. Mĕ tem că cea din urmă, că-cĭ prea mĭ-a vorbit Victoria după tipic de advocat.

— În interesul nostru dară, — continuâ Orfănescu cererea sa, — am ruga pe Domnul jude să priméscă cererea Domnişóreĭ Victoria, şi să enunţe, că décă în arătatul termin de 10 ḑile nu sĕ va pronunţa Domnul Popîrţă, apoĭ atuncĭ tăcerea sa, să se considere de drept ca un refus formal. —

— Judele adresându-se acum către Popîrţă îl întrebâ.

— Aveţĭ să faceţĭ ver o observaţiune în contra acesteĭ cererĭ?

Prea îl luase cu pripa şi din tóte părţile, sĕ tărbăcise bĭetul Popîrţă. Nu era în stare să judece cu agerimea sa cea obicĭnuită.

La acéstă provocare ce-ĭ adresase judele nu sciu în primul moment ce să rĕspunḑă, privi decĭ spre advocatul sĕŭ, spre Moise Capiu, făcêndu-ĭ semn cu ochiĭ, pentru a-l provoca să-ĭ vină întru ajutor.

Capiu însĕ pĭerḑênd încetul cu încetul interesul la pertractarea de faţă, căḑuse érăşĭ în distracţiunea sa cea obicĭnuită, şi privea în gol făcênd mereŭ din cap, cum aŭ uniĭ ómenĭ obiceiŭ a face pentru a marca, cum am ḑice, diferitele ideĭ maĭ însĕmnate din meditaţiunele lor.

Popîrţă când sĕ uitâ spre Capiu îl vĕḑu dând din cap, ca cum ar voi să-ĭ ḑică: învoiesce-te, şi credênd, că o face cu intenţiune

drept rĕspuns mut la întrebarea sa mută, să grăbi de a tîlcui acest rĕspuns dinaintea judeluĭ, ḑicênd cu vocea tare singurul cuvênt:

— Nimic. —

— Prin urmare enunţ, — adause judele, — că Domnul Ghiţă Popîrţă a luat termin preclusiv de 10 ḑile, pentru a da în acest interval declaraţiunea cuviinciósă, décă primesce séŭ nu condiţiunile testamentuluĭ făcut de reposatul Hagiŭ şi în special acea condiţiune prin care i să impune a sĕ căsĕtori cu Domnişóra Victoria, fata jupăneseĭ Uţa. Ear după trecerea acestuĭ termin să va considera ca advenită pĭedeca prevĕḑută prin testament, şi Domnul Ghiţă Popîrţă, primind moştenirea reposatuluĭ Hagiŭ, va fi dator în acel cas a numĕra din baniĭ acesteĭ moşteniriĭ Domnişóreĭ Victoria suma de 10,000 de fiorinĭ, prevĕḑută în testament. —

După ce aduse acéstă hotărire judele congediâ părţile, care sĕ împrăştiare ducênduse fiă-care unde îl chĭema interesul.

Ghiţă Popîrţă încă nu-şĭ venise în fire. Nu era încă în stare a-şĭ da séma de posiţiunea sa. El eşind dela tribunal sĕ luase după Moise Capiu şi acum să decise a-l consulta.

— Ce ḑicĭ, Domnule advocat, — îl întrebâ decĭ, — aşa va fi óre în privinţa legilor nóstre din România precum a ḑis potrivnicul nostru?

Moise Capiu să cufundase în reflecsiunĭ, după cum scim, şi nu se desfundase încă nicĭ acum. Simţindu-se apostrofat de cine-va, ḑicem simţind, că-cĭ el nu auḑise întrebarea, ci simţise numaĭ vuetul cuvintelor, la care simţire tresări ca din somn şi rĕspunse:

— Bine ar fi décă şi la noĭ ar desfiinţa osînda de mórte, precum este desfiinţată la Domnia-vóstră în România. Mâine trebuesce să asist la spênḑurătóre clientuluĭ meŭ. Nu l'am putut scăpa. —

La acest rĕspuns, resultatul distracţiuneĭ séle celeĭ obicĭnuite, Capiu numaĭ putu să adauge nimic, cu tóte că avea intenţiunea, a povesti istoria clientuluĭ sĕŭ osîndit la furcĭ, nu putu să adauge nimic, că-cĭ Ghiţă Popîrţă pĭerḑêndu-şĭ tótă răbdarea i strigâ înfuriat:

— Du-te la dracu, cap confus şi sec. Eată în ce próstă stare m'aĭ adus cu nebunia ta. —

Vocea puternică aluĭ Popîrţă îl desceptase pe Capiu de odată din visurile séle, atât de bine îl desceptase, încât înţelese prea bine înjurătura şi sĕ aprinse grozav.

— Mojicule ce escĭ, — răcni acum şi el, — cum îndrăznescĭ să-mĭ spunĭ mie asemenea vorbe. Veḑ-ţĭ de cale şi încă iute şi de grabă, pentru ca să nu-ţĭ caut eŭ ver un leac de bóla ta! —

— Am sfeclit-o şi cu acesta, — îşĭ ḑise Popîrţă luându-o la picior.

Să duse acasă şi sĕ puse pe chibzuielĭ.

— Frate Ghiţă, — sĕ apostrofâ el însuşĭ — aĭ ajuns în o stare cam próstă ....

După o mică tăcere reincepu érăşĭ:

Ce ţi e de om!... Eată că numesc starea mea próstă, de vreme ce ar trebui să-ĭ dic, că este o stare de pismuit!

— N'am moscenit eŭ dela reposatul unchiul meŭ, nu m'am făcut eŭ de odată om bogat, cu mult maĭ bogat decât cum aşĭ fi gândit eŭ ver odată!...

— Dar totuşĭ trebue să mĕ întorc şi să dic, că starea mea este din cele maĭ próste, că-cĭ cu bogăţia mĭ-a venit şi un cârd de grijĭ, că-cĭ din tóte părţile mĕ bântuesc pĭerderile. —

— Au nu va fi pĭerdere décă voĭ fi silit a despăgubi pe Victoria cu 10,000 de fiorinĭ! Apoĭ nu va fi pĭerdere, décă voĭ fi silit a despăgubi pe Todora cu 20,000 de fiorinĭ, că-cĭ décă voiesc să mĕ scap de ele, trebue să plătesc aceĭ banĭ. Cine plătesce, fără drept ca să céră înapoĭ şi fără a primi ceva în schimb pentru plata sa, acela nu pĭerde óre? —

— Ce voĭ căpĕta eŭ în schimb pentru plăţile mele cele marĭ? Nimic, absolut nimic! —

— Dar nu voĭ putea eŭ găsi în nicĭ un chip ver un midloc, ca să mĕ scap de ver una din aceste păgubĭ! —

— Să vedem puţinel! —

— Să începem cu paguba cea maĭ mare, cu paguba de 20,000 de fiorinĭ. —

— Pe ce să baséză reclamaţiunea Todoreĭ. —

— Pe înscrisul făcut dinaintea unuĭ notar, pe care l'am desconsiderat pentru un moment după părerea greşită a luĭ Moise Capiu.

— Óre greşită să fi fost acea părere? —

— Greşită dĕŭ în privire cu mine, că-cĭ fiind supus legilor patrieĭ mele, nu mi sĕ pot aplica legile streine, ér legile patrieĭ mele, de bună-sémă vor recunósce asemenea contracte precum este cel făcut de mine cu Todora, că-cĭ altmintrea notarul, nicĭ nu l'ar fi făcut.

— În fine despre acésta mĕ voĭ convinge eŭ întrebând prin telegraf pe un advocat din România. —

Trebue să admit, că actul Todoreĭ este cu valóre! —

— Ce îndatorire resultă de aicĭ pentru mine?

— Maĭ întâiŭ îndatorirea, ca să mĕ căsĕtoresc în un termin defipt cu Todora! —

— Să ne oprim aicĭ. —

— Să ne oprim şi să ne căsĕtorim, că-cĭ décă nu voĭ putea

profita eŭ de divorciŭ séŭ de despărţănie, cine altul să se profite dară de acéstă instituţiune blagoslovită. —

— Vedĭ aşa Ghiţă, — sĕ întrerupse aicĭ Popîrţă în monologul sĕŭ, frecându-şĭ mânile, — vedĭ aşa, ia-le de-a rêndul, cu sânge rece şi apoĭ le daĭ de cap. De una aşĭ fi scăpat dară, acum mĭ-a maĭ rĕmas cealaltă. —

— Aicĭ mĕ légă testamentul unchiuluĭ meŭ, dar mĕ maĭ légă şi învoiéla ce am făcut astădĭ dinaintea judeluĭ, voiesc să dic mĕ légă terminul preclusiv, afurisitul de termin, cât este de scurt. —

— Afurisitul de Capiu, décă m'ar fi ferit cel puţin de acéstă neghiobie în care m'am băgat fără nicĭ o nevoie, cum m'aşĭ maĭ scăpa şi de Victoria, dar acum timpul este prea scurt. —

Popîrţă începu sĕ mĕsóre cu paşĭ lungĭ odaia sa în tóte dimensiunile. Îşĭ încerţĭ fruntea şi îşĭ încruntă privirea, părea că vĕdĭ munca obositóre de care sĕ ocupa creeri sĕĭ. De odată sĕ opri şi punênd treĭ degete pe frunte, par că ar fi voit să reţină ideia din urmă o articulă prin următórele cuvinte:

— Aşa este, învoiéla Victorieĭ cu testamentul este o gólă prefăcĕtorie, un midloc de spaimă pentru mine. Dar staţĭ, că spaima mea nu ţine cât lumea, sĕ risipesce cu vremea şi décă s'a risipit apoĭ atuncĭ mĕ încerc şi eŭ a speria pe alţiĭ. —

— Victoria este ca şi logodită cu Orfănescu, cum a spus el însuşĭ, de bună-séma tot cu intenţiunea de a mĕ băga în gróze, cu intenţiunea, ca sĕ ved că am de a face cu un advocat. —

— Aicĭ însĕ Domnul advocat a făcut o mare greşélă, că-cĭ mĭ-a arătat partea cea slabă a posiţiuneĭ séle. —

— Décă nu aşĭ fi sciut că Victoria iubesce, fiă pe Orfănescu, fiă pe altul, décă nu aşĭ fi sciut că iubesce, cu un cuvênt, pe altul atuncĭ nu mĭ-ar fi putut veni ideia, care mĭ-a venit acum. —

— Omul înţelept sĕ profită de armele duşmanilor sĕĭ, mĕ voĭ profita dar şi eŭ de armele duşmanilor meĭ. —

— Mĕ voĭ preface şi eŭ ca Victoria, i voĭ spune că mĕ învoiesc să o iaŭ de nevastă, şi mĭ-aşĭ da capul că Victoria de gróza mea, sĕ va da pe gol, va revoca ceia ce a dis dinaintea judeluĭ, pe scurt, nu va voi să mĕ ia, şi étă că atuncĭ va pĭerde dreptul, ca să-mĭ céră acea despăgubire de 10,000 de fiorinĭ .....

— Acum trebue să mĕ întorc încă odată la Todora, că-cĭ aicĭ am uitat de tréba cu giuvaerele. —

— Delicateţa ar cere să i le las, nu numaĭ delicateţa dar chiar şi mintea mea ar cere acésta, că-cĭ nu e bine să întăriţĭ prea tare pe o nevastă cu care aĭ de gând să te însorĭ, fiă chiar şi pe despărţite.—

— Din altă parte érăşĭ, n'aş voi să jertfesc atâţĭ banĭ, ér Tomiţa, alarmat fiind, cere plata cu tótă stăruinţa. —

— Cum voĭ face, cu giuvaerele? —

Popîrţă nu avu timp să rĕspundă la acésta din urmă a sa întrebare, că-cĭ fu întrerupt în meditaţiunile séle, şi încă întrerupt spre marea sa mirare de .... Orfănescu, care venia togmaĭ cu pretecstul acestor giuvaere, dicem cu pretecstul că-cĭ motivul adevĕrai al venireĭ séle era dorinţa de a sĕ orienta asupra decisiunelor, ce va fi luat Popîrţă, cu privire la Victoria.

— Bună dioa, Domnule moscenitor, — cu aceste cuvinte inaintâ Orfănescu spre Popîrţă. — Permiteţi-mĭ maĭ întâiŭ de tóte, să vĕ felicit pentru neasceptatul noroc, despre care aţĭ aflat chiar astădĭ prin testamentul reposatuluĭ unchiŭ al Domnieĭ-vóstre. Eŭ în adevĕr după cum îl cunoscém nu l'aşĭ fi preţuit nicĭ odată atât de bogat precum s'a dovedit astădĭ. —

Popîrţă, după cum am apucat deja să spunem, era surprins prin visita luĭ Orfănescu. Afară de aceia maĭ avea şi alt desavantagiŭ faţă cu el şi étă care. Orfănescu îşĭ gătise pe deplin planul sĕŭ de urmărire, ér Popîrţa îl avea gata numaĭ d'a valma însĕ nu şi în tóte amenuntarile. Aşa maĭ cu sémă nu-şĭ croise încă nicĭ o linia de conduită séŭ de purtare faţă cu cel maĭ primejdios dintre vrăşmaşiĭ sĕĭ, faţă cu Orfănescu, care venise acum drept în visuină ca să atace pe potrivnicul în faţă, séŭ venise să-ĭ védă cel puţin slăbiciunile, să 'l surpindă, isbutind întru acésta, după cum vĕdurăm, şi după cum vom maĭ vedia de aicĭ în colo.

Popîrţă chiar prin primele séle cuvinte se dede de gol. El la felicitaţiunea luĭ Orfănescu dise, în loc de a mulţămi cu un aer de dispreţ:

— Nu cred, că Domnia-ta Domnule advocat veĭ fi venit la mine pentru a-mĭ face acéstă felicitaţiune oficială; că-cĭ în adevĕr nu sciŭ prin ce să fi meritat o asemenea atenţiune din partea Domnieĭ-tale. Presupunênd dar, că adevĕrata causă a visiteĭ Domnieĭ-tale trebuesce să fiă altă, te rog a mĭ-o spune şi mie. —

Disesem că Popîrţă prin aceste vorbe sĕ dede de gol. Acum după ce l'am audit trebuesce să recunóscem, că în adevĕr Popîrţă ar fi făcut maĭ bine décă ar fi tăcut, că-cĭ Orfănescu înţelese acum îndată, că adversarul sĕŭ îl recunoscuse pe el ca atare, şi că era hotărît a-l combate.

Orfănescu fu maĭ diplomat. El cu tótă nepoliteţa luĭ Popîrţă nu sĕ alterâ, ci urmă a i vorbi, am putea dice, cu delicateţă.

— Să mĕ ertaţĭ Domnule, — rĕspunse Orfănescu la aceia în-

trebare necioplită a luĭ Popîrţă, — să mĕ ertaţĭ, décă felicitaţiunea mea nu v'a fost pe plac. Cât despre băgarea de sémă, ce aţĭ binevoit să-mĭ faceţĭ, trebuesce să recunosc, că în adevĕr nu am venit aicĭ numaĭ pentru a vĕ felicita, ci am venit, adus de o causă destul de însĕmnată. —

— De bună-sémă va fi causa cu coconiţa Victoria, — îl întrerupse Popîrţă.

Fórte rĕŭ făcuse Ghiţă Popîrţă de 'l întrerupse pe Alesandru Orfănescu şi încă togmaĭ cu o asemenea presupunere. Fórte rĕŭ că-cĭ prin acéstă întrerupere i dedea prilegiŭ luĭ Orfănescu să vorbéscă de causa Victorieĭ, cu singurul scop pentru ca să întrevéḑă puţin disposiţiunea şi planul urmărit de potrivnicul sĕŭ.

— Nu Domnul meŭ, causa coconiţeĭ Victorieĭ, nu este o causă la care ar maĭ trebui midlocirea unuĭ advocat, că-cĭ v'aţĭ învoit chiar astăḑĭ dinaintea judeluĭ. —

— Nicĭ n'am voit să ḑic, că aĭ venit în calitatea Domnieĭ-tale de advocat, ci am voit să esprim, că aĭ venit în calitatea de adorator al Domnişóreĭ Victoria. Cu părerea de rĕŭ trebuesce însĕ să-ţĭ spun, că ostenéla Domnieĭ-tale pe lângă mine va fi cu totul zadarnică, că-cĭ ... m'am hotărît a respecta porunca unchiuluĭ meŭ şi a lua pe Domnişóra Victoria de ... nevastă.

Pănă aicĭ cele ḑise de Popîrţă eraŭ tóte bune şi cum sĕ cade. Décă s'ar fi oprit aicĭ ar fi fost bine de el şi cu atât maĭ rĕŭ de Victoria şi de Orfănescu, dar pĕcatele luĭ cele negre îl împinseră să maĭ adauge sfĕrşind:

— O voĭ lua de nevastă, că-cĭ mĭ-a plăcut tare! Sunt cu totul înamorată de ea! —

Ḑicem că décă Popîrţă n'ar fi grăit aceste din urmă cuvinte, ar fi fost maĭ bine de el.

Dar pentru ce?

Pentru că Orfănescu scia bine, că Popîrţă nu vĕḑuse pe Victoria decât chiar în aceiaşĭ ḑi, diminéţă dinaintea judeluĭ. Acésta o scia prea bine, că-cĭ una, i-o spusese chiar Victoria, ér alta sĕ convinsese prin însăşĭ a sa observare, că-cĭ cu tot amorul sĕŭ, nu sĕ încredea orbesce în vorbele Victorieĭ. Sciind dar că Popîrţă nu vĕḑuse pe Victoria decât dinaintea judeluĭ, la care ocasiune era cu neputinţa să se fi înamorat de ea, că-cĭ nu avuse ocasiune de a o privi cu ochĭ bunĭ, sciind dar acésta, îndată înţelese, că Popîrţă prin protestaţiunele séle de amor n'avea alt scop decât acela de a îngrozi pe el şi pe bĭata sa Victoria.

Ca om sapient, cum ḑic ómeniĭ ceĭ culţĭ, ca om sapient, adică

înțelept, Orfănescu nu sĕ mulțămi cu singura sa pătrundere, ci stărui să-șĭ procure și o dovadă óre care, pentru ca să-șĭ liniscéscă atât sufletul sĕŭ, cât și maĭ cu sémă inima Victorieĭ séle.

Eată cum făcu pentru a-șĭ procura dovada de care avea lipsă.

— Ah, — oftâ el la acea declarațiune aluĭ Popîrță, — sciam prea bine că ochiĭ eĭ de căprióră îțĭ vor învăpăia inima! ....

Aicĭ trebuiesce să aflațĭ, iubițĭ lectorĭ, — pe drăgălașele de lectrice nu le pomenesc fiind-că Domnialor nu le păsa de ochiĭ fetelor — aflațĭ dar iubițĭ lectorĭ, că Victoria era óchesă, însĕ avea, lucru rar și fermecător, avea ḑicem ochĭ — albastriĭ.

Pe acéstă raritate în legile natureĭ, care de obiceiŭ înzestréză pe óchesele cu ochiĭ de o culóre închisă, pe acéstă raritate sĕ fondase viclenia luĭ Orfănescu, întru care și isbuti după asceptarea sa, că-cĭ Popîrță, de atâta îșĭ aduse aminte, că Victoria este óchesă, nu sĕ temu însĕ câtușĭ de puțin, că ar putea avea ochĭ de o culóre deschisă și d'aceia ḑise:

— Da, blîndețea ochilor eĭ de căprióră mĭ-a răpit inima. —

Atât voi să scie Orfănescu. Fiind mulțămit, încă prea mulțămit de reeșita manevreĭ séle o tăia scurt și trecu la altă cestiune.

Îĭ vorbi luĭ Popîrță de acele giuvaere pe care le dăruise Todoreĭ, și pe care după cum scim, giuvaergiul Tomiță le reclama ca proprietatea sa.

Scim ce dovadă îșĭ procurase Orfănescu pentru ca sĕ probeḑe dreptul Todoreĭ, decĭ acum nu maĭ trebuesce să vĕ spunem alt nimic, decât numaĭ atât, că Popîrță recunoscu în sine nu numaĭ puterea aceleĭ doveḑĭ, dar înțelese tot odată, că chiar décă acea dovadă nu ar fi fost atât de bună, totușĭ ar fi trebuit să îmbuneḑe pe Todora, că-cĭ scim ce gând pusese cu dênsa.

Decĭ să grăbi a rĕspunde luĭ Orfănescu ḑicênd:

— Nebunul de Tomița. Ean te uită ce istoriĭ mĭ-a făcut; să mĕ bage el în așa belea. Eŭ nicĭ nu-mĭ aduc aminte că el să-mĭ fi cerut, ver odată baniĭ pe acele scule, séŭ décă mi vor fi cerut, apoĭ atuncĭ de buna-sémă îmĭ va fi vorbit într'un moment de iritațiune, adică într'un moment, când eŭ eram iritat și nu sciam nicĭ ce-mĭ vorbesce nicĭ ce-ĭ rĕspunḑ.

— Acéstă declarațiune îmĭ face mare plăcere, și mĕ grăbesc a o împărtăși clienteĭ mele. — Cu aceste cuvinte Orfănescu îșĭ luâ ḑioa bună dela Popîrță și se duse, convins de isteția luĭ Popîrță, și promițêndu-șĭ de a fi cu multă atențiune, pentru ca nu cum-va în cele din urmă să remână înșelat de acéstă vulpe în pĭele de om.

XII.

— Lele Uţo, — ḑise spre séră Popîrţă cătră jupănésa sa din casă, cătră muma Todoreĭ — Domnia-ta încă tot nu m'aĭ lămurit pe deplin despre pricina care te a făcut să muţĭ pe Domnişóra Victoria de aicĭ din casă. —

— Apoĭ de, coconaşule, — rĕspunse Uţa, — acum după ce ne cunóscem maĭ bine, pot să-ţĭ grăiesc maĭ fără ruşine. Am mutat-o pentru gura lumi. —

— Bine ḑicĭ, - încuviinţâ Popîrţă, — şi bine aĭ făcut. Până acum ḑĕŭ nu s'ar fi căḑut să şéḑă cu mine sub un coperiş, dar de astăḑĭ înainte să va cădea. —

— Cum să se caḑă de astăḑĭ înainte, ce nu s'a căḑut până astăḑĭ.

— Fiind-că ceia ce nu să cade nelogodiţilor, să cade celor logodiţĭ

— Nu maĭ glumi, coconaşule, — ḑise Uţa jumĕtate speriată jumĕtate încântată.

— Eŭ nu am obiceiŭ să glumesc cu lucrurĭ atât de serióse, şi încă carĭ mi s'aŭ lăsat cu limbă de mórte. —

— Ba ḑĕŭ, — întrebâ acum Uţa cu maĭ multă însistenţa, — ţĭ-aĭ luat séma coconaşule, şi te învoiescĭ, sĕ urmeḑĭ după porunca reposatuluĭ coconaş. —

— Unde să-mĭ fi luat sémă? Eŭ n'am stat nicĭ un minut la îndoiélă. —

— Apoĭ bine de ce nu aĭ spus îndată Domnuluĭ judecător, şi ţĭ-aĭ cerut rĕgaz de 10 ḑile. —

— Nu eŭ am cerut, ci procatorul meŭ, şi bine a făcut, că-cĭ cu tóte că sunt hotărît a mĕ cununa cu fiă-ta, totusĭ trebuesce să caut să o cunosc maĭ de aprópe, să-ĭ încerc năravurile. Póte să aibă ver un cusur fata, maĭ sciĭ. —

— Ce cusur să aibă! Fată maĭ bună decât Victoria nu găsescĭ în tótă lumea să mergĭ şi să cauţĭ unde veĭ vrea. —

Lelea Uţa să aprinsese. Un om atât de necioplit nu era vrednic să fiă soţul Victorieĭ séle, după cum fusese ea aplecată a o dori chiar acum. Nu, nicĭ decum. Chiar décă ar fi vroit Victoria acum s'ar fi opus lelea Uţa, că-cĭ sĕ temea tare de traiul ce ar fi avut fiă-sa, cu acest om brutal.

Dar sĕ legase sĕrmana fetică, sĕ legase dinaintea judeluĭ, credênd că Popîrţă va fi reţinut prin contractul sĕŭ cu Todora.

Bine, acest contract nu maĭ esista el.

Ba era în fiinţă! Apoĭ atuncĭ Popîrţă să fiă el în stare a jertfi pentru Victoria 20,000 de fiorinĭ? Nicĭ odată. Prin urmare ceia ce

grăise acum le grăise din prefăcătorie, cu scop! Cu ce scop? Cu scop pentru a le speria pe ele și maĭ cu sémă pe fiă-sa, și să o facă să se dea de gol.

— Las că décă eștĭ tu șiret — apoĭ nicĭ noĭ nu suntem próstele lumi, — îșĭ ḑise Uța, care făcuse reflecsiunele espuse maĭ sus în micul interval ce trecu între esclamațiunea eĭ, și între rĕspunsul luĭ Popîrță; ér acesta recunoscênd că purcese greșit de superase pe lelea Uța, căutase puțin prin mintea sa un rĕspuns favorabil.

— Nu sciĭ Domnia-ta de glumă lele Uțo, — ḑise decĭ încercându-șĭ a preface un suris dulce.

— Cum să nu sciŭ, — replică Uța cu istețiă, — însĕ nu m'am îndurat să creḑ, ca stăpânul bine-voiesce a glumi cu slujnica eĭ. —

— De, de, slujnică! Cum poțĭ să ḑicĭ slujnică acum când este vorba să-mĭ fi sócră! —

— Óre nu va fi și asta ver o glumă! —

— Nu ḑĕŭ, îțĭ spun pe cinste. Fata Domnieĭ-tale este curățică, ba chiar frumósă. Apoĭ are și zestre. —

Ce zestre să aibă, sĕrmana! —

— Ceĭ 10,000 de fiorinĭ pe care i-a lăsat unchiul meŭ. — Să lăsăm însĕ acum vorbele deșerte și să vorbim ceia ce să cade. Victoria, drăguța, s'a învoit, chiar înaintea judeluĭ ca să fiă a mea, prin urmare, de vreme ce ḑic că mĕ învoiesc și eŭ, suntem ca și logodițĭ, ér ca la nisce logodițĭ, nu are să ne pase de gura lumeĭ, decĭ te rog să o muțĭ cât să póte maĭ în grabă aicĭ, ca sĕ putem isprăvi maĭ curênd cu ale caseĭ, cu una alta.

Uța, după cum scim, era decisă a sĕ opune uneĭ căsĕtorĭ între fiă-sa și Popîrță. Provocată fiind de a face un lucru despre care nu-șĭ putea da acum séma, care i vor fi urmările, sĕ decise a nu săvêrși nimic fără scirea luĭ Orfănescu, ér pentru a astêmpĕra pe Popîrță i dădu un rĕspuns în douĭ perĭ:

— Voĭ vorbi chiar mâine cu fiă-mea, — i ḑise ea. După acéstă promisiune dată, Uța sĕ retrase în camera eĭ, pentru ca, stând maĭ multă vreme cu Popîrță, să nu greșéscă ceva cum-va prin vorba séŭ purtarea eĭ. —

A dóua ḑi lelea Uța, îndată după ce servise caféua luĭ Popîrță, sĕ duse la Orfănescu, pe care îl găsi togmaĭ ocupat a lua și el caféua.

Vĕḑênd Orfănescu pe Uța i ḑise cu vioĭciune.

— Bine că aĭ venit mamă-dragă. Togmaĭ mĕ gândiam în ce chip să-țĭ daŭ de scire, că voiesc să-țĭ vorbesc, séŭ maĭ bine ḑis, că voiesc, ca să vorbim noĭ amêndouĭ Victorieĭ! —

— S'a întêmplat ceva rĕŭ? —

— Nu, nimic, dar pe Domnia-ta ce te-a adus la mine? —

— Am venit să-ţĭ spun, că Popîrţă voiesce să se apropie de Victoria, şi să ne facă să credem, că este gata a sĕ căsĕtori cu dênsa. —

— Sciŭ. Sciŭ de acéstă viclenie aluĭ Popîrţă şi-mĭ vine prea bine, ceia ce doresce să facă el. Vom vorbi maĭ pe larg despre astea tóte la Victorie.

Haĭ să mergem. —

La aceste cuvinte Orfănescu, care bĕuse în pripă caféua, să sculâ dela masă îşĭ luâ pălăria şi eşi împreună cu Uţa, ducêndu-se la Victoria.

Fata jupăneseĭ şi iubita luĭ Orfănescu, nu era nicĭ decum surprinsă la vederea mume-si şi a iubituluĭ eĭ, că-cĭ sciindu-se în luptă cu un vrăşmaş ager, sĕ asceptâ pe fiă-care moment la visita aliaţilor eĭ.

— Ce veste nóuă îmĭ aduceţĭ, — aceste fură cuvintele cu carĭ întêmpinâ ea pe veniţiĭ.

— Fórte bună, — sĕ grăbi a rĕspunde Orfanescu. — Tóte merg bine, încă maĭ bine decât cum ne asceptasem, că vor merge. —

— Mie-mĭ este tare témă, că Popîrţă mĕ va lua de cuvênt, şi că va cere să mĕ mărit dupa el, — ḑise Victoria.

— Cam în ast chip sĕ va şi întêmpla, — observâ Uţa. — Eŭ am venit să te iaŭ şi să te duc acasă, unde poţĭ să şeḑĭ acum în linisce şi pace, de vreme ce aĭ să te logodescĭ cu coconaşul. —

— Pentru Dumneḑeŭ, lasă-te de asemenea glume, — strigâ Victoria spăimântată. —

— Draga-mea, nu te putem scuti de acéstă glumă, că-cĭ glumă este şi glumă va rĕmânea, dar de scutit nu te putem scuti, că-cĭ numaĭ cu ajutorul eĭ, vom putea triumfa asupra duşmanuluĭ nostru, — ḑise Orfănescu.

— Esplicaţi-vĕ maĭ lămurit, şi nu mĕ maĭ chinuiţĭ cu asemenea vorbe înfricoşate. —

— Spuneĭ Domnule Orfănescu, — ḑise Uţa, — că-cĭ Domnia-ta sciĭ maĭ bine decât mine.

— Victorio dragă, — începu a spune Orfănescu, — să veḑĭ despre ce este vorba. Popîrţă, pare-mi-sĕ, a descoperit tactica nóstră, adică a înţeles, că declaraţiunea ce aĭ făcut înaintea judeluĭ în privinţa clauseĭ de măritiş din testamentul Hagiuluĭ n'a fost decât o prefăcătorie, menită pentru a-l suprinde pe el, după cum a şi fost în adevĕr. Înţelegênd acéstă tactică, Popîrţă a decis să se foloséscă şi el de o asemenea procedură faţă cu noĭ. —

— Togmaĭ aşa am socotit şi eŭ, — adause Uţa, — că adică coconaşul Popîrţă numaĭ sĕ face, că este hotărît şi gata de a lua pe Victoria.

— Domnia-vóstră numaĭ socotițĭ, însĕ nu scițĭ de sigur, — observâ Victoria. — Cine póte sci, décă Popîrță, nu sĕ va fi înamorat în adevĕr de ... mine. —

— Ha, ha, credĭ, că un om cîrcotaș, un șiret, care nu caută decât la interes, sĕ póte înamora așa de curênd, — esclamă Orfănescu rîḑênd a sîlă.

— Nimen nu póte cunósce adincul inimeĭ al unuĭ om, — rĕspunse Victoria cam atinsă, — și nimen nu póte sci despre amor, acea putere secretă, când, de ce, și unde izvoresce. —

— Până în acest moment n'am sciut că aĭ aplecare la meditațiunĭ filosofice, draga-mea. Eŭ unul nu te pot urma pe acéstă cale, că-cĭ de și am simțul poesiĭ, ocupațiunea mea oficială de advocat nu mĕ értă de a mĕ cufunda prin potecele filosofiĭ. Eŭ, ca advocat am deprinderea, a pipăi maĭ întâiŭ, a pune degetul, ca Toma necredinciosul, și a crede numaĭ după ce am vĕḑut cu ochiĭ meĭ. Astfel am făcut și de astădată, față cu Domnul Popîrță. Pentru a mĕ încredința, décă amorul sĕŭ către tine, despre care începuse a-mĭ declama el, este adevĕrat ér nu numaĭ prefăcut precum mĕ temeam eŭ, l'am încerat. —

Aicĭ Orfănescu i spuse istoria cu ochiĭ, i spuse cum sĕ înșelase Popîrță, oftând după ochiĭ eĭ de căprióră.

— Apoĭ décă nicĭ nu scie că am ochĭ albastri, atuncĭ sunt și eŭ încredințată, că încă nicĭ nu s'a uitat la mine, — ḑise Victoria. — Dar las' să se uite numaĭ, — adause în siue, — să véḑă cum sunt eŭ, n'avețĭ témă, că apoĭ va ofta în adevĕr după mine, maĭ ales décă voĭ vroi eŭ. Și de ce să nu vroiesc, nu merită el o pedépsă pentru nebăgarea sa în sémă?

— Și de vreme ce nicĭ nu s'a uitat la tine, — ḑise întru aceia Orfănescu, — nicĭ nu póte fi înamorat de tine. —

— Așa este, — rĕspunse Victoria. — Tu după cum vĕḑ n'aĭ nicĭ o témă că i voĭ putea place, prin urmare mĕ învoiesc, ca să mĕ mut chiar astăḑĭ érăși acasă. —

Orfănescu cu tóte că era înțeles cu dispozițiunea ca Victoria să mérgă să șéḑă împreună cu Popîrță, totușĭ simți, ca o spasmă, simți, par-că i s'ar fi strins inima, auḑênd pe Victoria, că vorbesce astfel.

El sĕ gândi despre o parte la frumseța Victorieĭ, care era destul de mare pentru a atrage, chiar pe o inimă — încâinită; ér despre altă parte sĕ gândi și la ispitele de care putea fi amenințată iubita sa. Sĕ gândi la puterea bogățieĭ, la farmecul lucsuluĭ, la vêrtegiul plăcerilor.

Îĭ era témă de Popîrță, că-cĭ era bogat.

Gândurile Uței din acest moment îșĭ aducéŭ mult cu acelea ale luĭ Orfănescu, însĕ într'un punct principal sĕ deosebeaŭ esențial de ale luĭ. Uța nu sĕ temea, ea spera.

Ce spera? În un viitor strălucit ......

Orfănescu cu tótă repulsiunea ce i însufla ideia, că Victoria sa va petrece maĭ des cu Popîrță, séŭ maĭ bine ḑis, că Popîrță va petrece maĭ des cu Victoria, și că el din contra, pentru un óre-care timp va fi lipsit cu totul de dulcea eĭ societate, totușĭ, ca om cu mintea disciplinată, cum trebuesce să fiă ver ce advocat, restinse în sine urgia neplăcereĭ și sĕ mărgini a sfătui pe Victoria cum să se pórte cu Popîrță.

— Maĭ cu sémă te veĭ sili dragă, — i ḑise între altele, — să-l ducĭ pe Popîrță cu vorba, să-l împedecĭ dela acea declarațiune ce trebuesce să dea în timp de cel mult 9 ḑile. —

— Să veḑĭ tu numaĭ ce minunĭ am să săvĕrșesc cu acest om strașnic! —

— Lasă-te de minunĭ dragă și împlinesce numaĭ acea ce ne trebuesce nóuĕ. —

— Bine, bine, ursule. Veĭ fi mulțămit de mine! —

— Ear décă s'ar întêmpla, să nu-l poțĭ ține cu vorba, décă Popîrță va depune ceruta declarațiune în terminul ficsat, apoĭ atuncĭ te rog să mĕ însciințeḑ îndată, pentru ca să ne vorbim, ce să maĭ facem apoĭ. —

— Asta o așĭ fi făcut, chiar și décă nu mĭ-aĭ fi spus. — Însĕ fi pe pace, eŭ am o presimțire, că tóte vor isbuti după placul nostru.

— Adio dar dragă. —

— Adio și la fericită revedere! —

Aicĭ tineriĭ sĕ îmbrățoșară în ciuda leleĭ Uțeĭ, care cu fantasia eĭ cea sburătóră, o vĕḑuse pe fiă-sa gugiamită boeróică cu moșiĭ ohavnice prin țéra românéscă, și care acum prin acest spectacol fu rechĭemată la realitate.

— Purtarea Victorieĭ în acéstă împregiurare, — îșĭ ḑise Orfănescu ducêndu-se pe drum la treburile séle, — purtarea Victorieĭ îmĭ va sluji ca miḑloc de încercare pentru caracterul eĭ. Décă va fi învinsă de poftele rele, décă va uita de amor și de credință și mi va prefera pe un slut pe un miserabil numaĭ pentru bogăția sa, apoĭ atuncĭ nicĭ nu va merita, ca să-mĭ pară cátușĭ de puțin rĕŭ de pĭerderea eĭ. —

— Bĭetul Orfănescu, — ḑise Victoria ocupată cu strămutarea eĭ, — cât este de bun și încreḑĕtor. Am vĕḑut prea bine, că órba gelosie i-a coprins un colțușor din inima sa, dar tot odată am vĕḑut,